

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

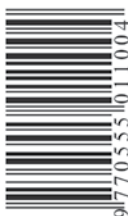

Број 1203 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. мај 2017. године

У овом броју:

| Споменици Неродимља | Упокојио се у Господу Архим. Гаврило | Патријарх Варнава и Врбица | Архитектура је облик молитве | Храм Сабора српских светитеља у Мисисаги | Милост хоћу, не жртвоприношење | Апостол Павле на Ареопагу (Дап. 17, 16–34): нови Сократ хришћанске Цркве | Мартиријум Светих мученика Ђакона Ермила и војника Стратоника | *Corpus Dyonisiacum* и хришћански мистицизам на Западу | Библијско воће: бадем | 50 година излажења *Православља* |

ISSN 0555-0114

9 770555 011004

Споменици Неродимља

После завршетка НАТО агресије на СРЈ и повлачења југословенских снага безбедности са простора АП Косово и Метохија у јуну 1999. године, албански терористи су, након доласка америчких снага

Црква Св. Арханђела у Горњем Неродимљу преминирања (извор: САНУ)

Црква Успења Пресвете Богородице пре
рушења (извор: САНУ)

Сличну судбину су доживеле и Црква Светог Стефана из XIV века која је обновљена 1996, и црква посвећена Богородици која је на старијим темељима подигнута 1925. године. Обе су после доласка америчких снага КФОР-а у овај регион опљачкали, демолирали, запалили и минирали албански терористи.

11

ПРАВОСЛАВЉЕ 1203

- 4**
Активности Патријарха
- 5**
Молитвено сећање
на Новомученике јасеновачке
Зорица Нешић
- 6**
Упокојио се у Господу игуман
лепавински Архимандрит Гаврило
- 8**
Патријарх српски Варнава
и Врбица
Приредила мр Бијана Цинцар Косић
- 10**
Разговор са
проф. др. Предрагом Ристићем
Архитектура је облик молитве
Разговарала Славица Лазић
- 12**
Храм Сабора српских светитеља
у Мисисаги
М. Симоновић
- 14**
Живот и рад Еп. Николаја (30)
Свет као космос и лепота
Радован Биговић
- 16**
Могућност једног
преображаја текстом
Варја Нешић

- 18**
Милост хоћу,
не жртвоприношење
Проф. др Родољуб Кубаић
- 20**
Апостол Павле на Ареопагу
(Дап. 17, 16–34): нови Сократ
хришћанске Цркве
Проф. др Предраг Драгутиновић
- 22**
Мартиријум Св. мученика Ђакон
Ермила и војника Стратоника
Драган Пејровић
- 24**
Corpus Dyonisiacum и хришћански
мистицизам на Западу у 13. веку
Лазар Нешић
- 28**
Топлички устанак (26. део)
Генерал одобрио злочине
Анђоније Ђурић
- 30**
Потребан нам је
један искрени пријатељ
- 32**
Библијско вође: бадем
Милена Стефановић
- 38**
Издања Светог
Архијерејског Синода СПЦ

- 40**
Наука, уметност, култура...
- 42**
Кроз хришћански свет
- 44**
Из живота Цркве

На насловној страни:
**Детаљ из манастира Зочиште
на Косову и Метохији**
Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презвитер др Александар Ђаковац

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крућковић

Лектор и коректор
Ана Јокић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двобој. Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!

Годишња претплата за иностранство:
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35GBP,
авионом: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC MLKRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavska Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Преплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113
e-mail: pravoslavljje@spcrs – редакција
pretplata@spcrs – претплата
pravoslavljje.srb ; www.pravoslavljje.rs
web:

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови
и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Гرافичка припрема, слог и прелом:
Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. Д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 052/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)
ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 163599106

**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**

Гرافичка припрема овог, 1203. броја Православља, завршена је
у уторак, 25. априла 2017. године у 10.00 часова, када је у
штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Званични приједи

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 17. априла 2017. у Патријаршији српској у Београду Александра Вучића, премијера Владе и изабраног председника Републике Србије.

Патријарх Иринеј примио је 19. априла 2017. Епископа гибралтарског и европског Англиканске Цркве Роберта Инеса.

Лазарева субота

Патријарх Иринеј примио је 8. априла 2017, поводом Лазареве суботе – крсне славе Његове Светости, после литургијског сабрања у Саборном храму, високе званице у Патријаршијском двору, где је свечани чин ломљења славског колача обавио Епископ шабачки Лаврентије.

На Велики четвртак

Његова Светост је служио 13. априла 2017, на Велики четвртак, Св. Арх. Литургију у Покровском храму у Београду.

На Велики петак

У присуству Патријарха Иринеја, Епископа топлички Арсеније служио је 14. априла 2017, на Велики петак, вечерње богослужење са изношењем плаштанице у капели Св. Симеона Мироточивог у Патријаршијској капели. Саслуживали су протојереј-ставрофор Стојадин Павловић, јереји Милош Марковић, Михаило Рапајић, Борјан Антић и други.

Његова Светост је началствовао вечерњим богослужењем са изношењем плаштанице у Саборној цркви у Београду.

Епископ топлички Арсеније, настојатељ Светосавског храма, служио је вечерњу службу са изношењем плаштанице у препуној Цркви Св. Саве на Врачару. Потом је Преосвећени заједно са братством дочекао Патријарха Српског, који је целивао плаштаницу, обишао храм, разговарао са народом и децом и поделио архијерејски благослов свима сабранима.

На Велику суботу

Свјатјејши је началствовао 15. априла 2017, на Велику суботу, Св. Арх. Литургијом у Цркви Св. Марка у Београду.

Васкршња Литургија

Патријарх српски Иринеј началствовао је 16. априла 2017. Васкршњом Литургијом у крипти Храма Св. Саве на Врачару. Васкршњем богослужењу, поред Епископа топличког Арсенија, присуствовали су представници дипломатског кора и традиционалних Цркава и верских заједница, као и многобројни благочестиви народ српске престонице.

На Калемегдану

Његова Светост је началствовао 18. априла 2017, Трећег дана Васкрса, Св. Литургијом у Цркви Ружици на Калемегдану. Присуствовало је педесетак штићеника београдских домова за децу без родитељског старања и малишани који привремено бораве у свратилиштима за децу са улице. Њима су подељени васкршњи пакетићи. — Овим даровима Црква вам надокнађује близину родитељске љубави, јер родитељ свих нас јесте Господ, поручио је Патријарх сабраној деци. ■■

Молитвено сећање на Новомученике јасеновачке

Дан сећања на пробој јасеновачких логораша 22. априла 1945. године молитвено је обележен у Млаки, у Епископији пакрачко-славонској.

Светом Литургијом началствовали су Митрополити црногорско-приморски Амфилохије и загребачко-љубљански Порфирије заједно са Епископом пакрачко-славонским Јованом. Након Литургије и освећења конака се-стринства манастира Јасеновац од стране Митрополита Порфирија, Владика Јован је показао архијерејима, високим званицама из Републике Хрватске, Републике Србије и Републике Српске, клиру и верном народу недавно откривену усташку болницу у селу Јасеновац, која се налази на имању породица Тривунчић и Клинцов, а састоји се од учерице у којој су обитавали лекари-логораша, Јевреји, и штагла чије су просторије коришћење за лечење усташких чувара логора.

Извор: Епархија славонска

Саопштење са састанка Мешовите комисије Хрватске бискупске конференције и Српске Православне Цркве

Тема састанка била је „Однос надбискупа Степинца према Српској Православној Цркви од 1941. до 1945.“

У Бискупском двору у Пожеги, 20. и 21. априла 2017. године, одржан је четврти састанак Мешовите комисије Хрватске бискупске конференције и Српске Православне Цркве, чији је задатак да заједнички размотри лик кардинала Алојзија Степинца пре, за време и после Другог светског рата. Тема састанка била је „Однос надбискупа Степинца према Српској Православној Цркви од 1941. до 1945.“.

На састанку је учествовао и у име Свете Столице председавао о. Бернардо Ардура, председник Папског одбора за историјске науке. У својству представника Хрватске бискупске конференције суделовали су загребачки надбискуп кардинал Јосип Бозанић, мостарско-дувањски бискуп монс. Ратко Перић, пожешки бискуп монс. Антун Шкворчевић, научни саветници са Хрватског института за повијест др Јуре Кришто и др Марио Јареб. Као представници Српске Православне Цркве учествовали су Митрополит загребачко-љубљански г. Порфирије Перић, Митрополит црногорско-приморски г. Амфилохије Радовић, Епископ бачки г. Иринеј Буловић и Епископ славонски г. Јован Ђулибрк.

Др Дарко Танасковић, амбасадор, стални представник Републике Србије при УНЕСКО-у, био је спречен да узме учешћа у раду. Као позвани стручни саветници српског православног дела Комисије на састанку су учествовали др Радмила Радић, научна саветница на Институту за новију историју Србије у Београду, др Љубодраг Димић, професор на Филозофском факултету у Београду и др Милан Кољанин, виши научни сарадник на Институту за савремену историју у Београду. Пети састанак Мешовите комисије одржаће се у Подгорици, 7. и 8. јуна 2017. године, на тему „Надбискуп Степинац и комунистички прогон од 1945. до 1960.“

Упокојио се у Господу игуман лепавински Архимандрит Гаврило

Са вером и надом у Васкрсење, Митрополија загребачко-љубљанска обавестила је јавност да је на Велику среду, 12. априла 2017, нешто после 22 часа, у Господу уснуо игуман лепавински Архимандрит Гаврило (Вучковић).

Животопис оца Гаврила (Вучковића)

Архимандрит Гаврило (Вучковић) ступио је у манастир за искушеника крајем априла 1961. г. Рођен је 23/10. маја 1944, у селу Дубока, општина Кучево (код Пожаревца) од оца Душана и мајке Душанке. Световно име Бора. Први манастир у којем је био је Туман, па Рајиновац. У манастиру Преображење био је полазник монашке школе. Замонашен је на Велику суботу 1964, у манастиру Раковица. Чин пострига извршио је Епископ моравички Сава, а привео га је Архимандрит Милутин, касније Епископ тимочки. По благослову Патријарха српског Германа, монах Гаврило исте године одлази у манастир Пећка Патријаршија.

По повратку из војске (1967), прелази из Архиепископије београдско-карловачке у Епархију рашко-призренску и бива причислен у братство манастира Високи Дечани. Исте године бива рукоположен у чин јерођакона од Епископа рашко-призренског Павла на дан Св. Стефана Дечанског. По личној молби је 1971. г. добио канонски отпуст за прелазак у манастир Хиландар на Светој Гори (Грчка). У Хиландару је рукоположен за јеромонаха 26. јануара 1980. г., на дан Св. мученика Ермила и Стратоника.

Чин хиротоније извршио Епископ родостолски Хризостом, титуларни епископ Васељенске Патријаршије са седиштем у Кареји (Света Гора). На манастирску славу Ваведење 1981, у току бденија пострижен је у малу схиму са истим именом Гаврило. У августу 1984, канонски је примљен у Епархију загребачко-љубљанску. Дана 17. августа 1984. године примио је на управу манастир Лепавину и парохију манастирску. На Велику Госпојину – Успење Пресвете Богородице, 1994, Митрополит загребачко-љубљански и целе Италије Јован на Св. Арх. Литургији

доделио му је чин архимандрита. Током грађанског рата (1991–1995) остао је у манастиру. Свети Синод СПЦ изабрао је оца Гаврила да извуче коверту са именом новог патријарха јануара 2010. године. Архимандрит Гаврило учествовао је на Првом Међународном симпозијуму о дигиталним медијама и Православној пастирској бризи, који је одржан од 7. до 9. маја 2015, у Атини уз учешће 75 стручњака, православних свештеника и мирјана из 21 земље.

Сахрањен Архимандрит Гаврило

На Васкршњи понедељак, 17. априла 2017, у Светоавдењском храму манастира Лепавине Свету Литургију служио је Епископ пакрачко-славонски Јован са Митрополитом загребачко-љубљанским Порфиријем, уз саслужење бројног свештенства, монаштва и верног народа. У наставку је служено Васкршње опело новопрестављеном свештенмонаху Гаврилу.

„Ми верујемо у радост победе над смрћу, верујемо у тријумф живота над смрћу у Христу. Све оно што ми нисмо могли и не можемо сами, а за чим чезнемо, можемо јер Господ може – можемо у Христу. Он је тај еликсир живота. Он је заправо носилац бесмртности, носилац вечног живота, дародавац тог живота и свима нама који верујемо у Њега“, беседио је Митрополит Порфирије. Беседио је о вери, подвигу и љубави коју је Архимандрит Гаврило имао према Христу и Цркви, али и према сваком човеку без обзира на његову нацију и веру: „У тим немир-

У свом *пастирском раду* о. Гаврило је био познат по коришћењу модерних технологија за духовно-мисионарски рад. Био је међу пионирима православне интернет-мисије. Читаоцима преносимо одломке из интервјуа који је на тему коришћења савремених технологија Радију „Слово љубве“ дао блажене успомене Арх. Гаврило:

„Све је почело по благослову Митрополита загребачко-љубљанског Јована, који је на Западу видео како се компјутери користе да би се проповедала реч Божија. Управо је Митрополит тражио да се компјутери у манастиру Лепавина искористе за духовну проповед и за ширење речи Божије. Прошло је две године, али ја никако нисам могао да преломим у себи такву једну препреку. Јер технологија је за мене била препрека. Све до телефонског разговора са академиком професором Димитријем Стефановићем, који ми је помогао да схватим значај коришћења компјутера у међуљудској комуникацији. Када сам напокон прихватио тај технолошки напредак, у томе ме је подучавао Ненад Бадовинац, који је тада још студирао информатику“, говори Арх. Гаврило. „Почели смо са издавањем *Духовног листића* који смо делили парохијанима када смо ишли на богојављенско освећење кућа по парохији“, сећа се Арх. Гаврило почетака своје интернет каријере. Часопис је престао да излази, али је Арх. Гаврило осмислио манастирски сајт. Каже да свако ко одлучи да отвори сајт мора да размисли с којом функцијом и у коју намену га отвара. „Како је наш сајт манастирски, намена му је да шири и благовести реч Божију. Повели смо се по речима Господа нашег Исуса Христа који је заповедио Својим ученицима, Светим апостолима и њиховим следбеницима: 'Идите по свему свету и проповедајте јеванђеље сваком створењу'. Почетак монаштва је везан за манастире у пустињама, али увек су монаси били сведоци речи Божје у свету, као што за сва времена вреде речи које је Спаситељ изговорио: 'Жетве је много, а жетелца мало'.

Наравно, наш сајт (који је постављен 2003) припада Епархији загребачко-љубљанској Српске Православне Цркве и постоји са благословом Митрополита Јована, али је и васељенски...

Технологија се може користити и на добро, на ширење речи Божије, на мисионарење...

Св. Алексеј Мечев је говорио да је настало време када сви пештерници и схимници треба да изађу из пештера и затвора и да иду у народ. Учио је да је за хришћанина неопходно да испуњава све заповести које је Црква дала. Али је сматрао да се ради љубави, која мноштво грехова савладава, нешто може и прекршити ако није штетно по душу. То је

тако тежак злочин када неко својим формалним односом некога саблазни или охлади нечији однос према Светој Цркви, говорио је о. Алексеј...

Кад говоримо о односима између духовног чеда и духовника, могу да кажем да ту постоји више релација. Прва релација је са духовним чедима коју чини братија манастира, о којима се стара старешина или игуман манастира;

друга релација је са чедима која живе у свету, али се често исповедају и слушају свог старца и трећа релација су моји односи са Фејсбук пријатељима који прате мој духовни и мисионарски рад на Интернету. Дакле, истраживања и пракса су различите ствари, а резултат је овисан о томе на којем сте месту и у којој улози. Рецимо, ја као духовно лице на Фејсбуку имам профил као јавна особа и као таква немам ограничења, све су то моји пријатељи, што је израз који се користи да опише једну релацију на Фејсбуку. Путем Фејсбука ја им постављам духовне теме које они коментаришу. Бирам занимљиве теме, актуелности из света, оно што нам долази као опомена да се окренемо Богу за спасење душе. Јер све што нам се лоше догађа, то је због наше греховности, због неиспуњавања десет Божјих заповести. Сву ту духовну децу примам јер су ми послани по вољи Господњој, како је рекао Св. Алексеј Мечев, све људе које срећемо у животу шаље нам Господ по својој вољи.

Због тога сам накнадно отворио Фејсбук профил на коме сам представљен као јавна личност и на њему имам 6.324 контакта. Контакт са тим људима је њихов први корак до Цркве, а искрено се надам да ће ти исти људи приступити и литургијском сабрању“, каже Арх. Гаврило.

Статистике показују да на Фејсбук профилу као јавна личност под називом о. Гаврило највећи број чине млади посетиоци старости између 25 и 34 године.

Вечан ти спомен, достојни блаженства и оче наш Гаврило!

Извор: Митрополија загребачко-љубљанска

ним временима он је носио у себи распети мир, тугу због мржње, тугу због зла које једни другима наносимо, али та туга није била без утехе. Утеха је долазила благодаћу Божијом, а он утешен и смирен, привлачио је овде у ову светињу благодаћу Божијом мноштво људи.“

Игуман Гаврило је сахрањен на манастирском гробљу, северно од храма. Испраћен је прослављањем Васкрсења Христовог и радосном песмом Васкршењег тропара *Христос васкрсе из мртвих, смрћу смрти уништи, и свима у тробовима живој дарова!*

З. Нешић

Патријарх српски Варнава и Врбица

— Осамдесет година од упокојења —
(1880–1937)

Рођен је као Петар Росић 1880, од оца Ђорђа и мајке Крсманице, у Пљевљима где је завршио основну школу. Богословију је 1899. у завршио у Призрену, након чега је постао питомац Светог Синода Руске Православне Цркве, наставивши богословске студије на Академији у Петрограду. Тамо је 1905. стекао звање кандидата богословља. Исте године примио је монашки образ од свог ректора и добио име Варнава. Убрзо, по добијању презвитерског чина отправљен је у Цариград. Постављен је за свештеника при српском посланству у Фанару, где је истовремено и управљао српском школом у том граду. Стигао је и да сарађује са српским новинама у Царству. У Палестини и на Атосу је провео целу 1906. годину. Усавршио је руски, грчки и турски језик са којих је, осим што их је одлично говорио, и преводио.

У то доба Цариградски патријарх је био Јоаким III, који је схватао српски захтев да се упражњена места грчких епископа у Јужној Србији попуне Србима, па је тако младог јеромонаха Варнаву предложио на упражњено место Епископије велеско-дебарске. Тако је јеромонах Варнава, на Лазареву суботу 1910, од стране Светог Синода Цариградске Патријаршије хиротонисан за епископа у Велесу. Новопроизведеног архијереја на свом првом трону чекао је сложен и напоран рад.

Варнава је настојао да се на новом терену упозна са свештенством и народом и тако стекне добар увид у затечено стање. Одмах је кренуо са административним променама у Епархији, најпре по питању организације црквених судова. Уз скоро свакодневну борбу са опонентима — арнаутске, грчке, турске и бугарске провинијенције, ипак је напредовао у свом науму, а успео је да покрене и велику градитељску делатност у овој најјужнијој српској епархији, и тако обнови бројне старе, али и да подигне многе нове храмове.

Ускоро је стигао и Први светски рат. Заједно са српском војском Владика Варнава се повлачио преко Албаније на Крф. Након обнове Српске Патријаршије 1920, изабран је за Митрополита скопског. Ту је наставио борбу на свим пољима за унапређење ове области и извршио обједињавање те митрополије са осталим епархијама СПЦ.

Велики хришћански празник — Лазарева субота, имао је и велику личну симболику у животу Преосвећеног Владике Варнаве. На дан празника (двадесет година након избора за епископа), 1930. године, Владика Варнава је изабран за Патријарха Српског. У то време у Српској Православној Цркви је постојала потреба за даљим уређењем уједињене СПЦ, као и за доношењем новог Устава. Све то, као и улогу духовног вође свом народу, понео

је на својим плећима Патријарх Варнава. И не само то... Био је сатрудник краља Александра у Краљевини Југославији и баш као и он, врли домаћин емигрантима из Русије. Са патријарашког престола Првојерарх српски Варнава је проширио обимну грађевинску делатност по читавој области Српске Цркве, као и у престоном граду. У доба велике кризе у Европи, у Краљевини Југославији подигнути су многи парохијски храмови. У Београду је 1935. подигао мали храм посвећен првом српском Архиепископу Сави и поставио камен-темељац за највећи српски православни храм на Врачарском платоу, где је такође имао у плану да смести „српски Ватикан“ — са зградом нове патријаршије, црквеног музеја и патријаршијском библиотеком. Порушио је старо, Милошево здање двора београдског митрополита (1933) на Варош капији и подигао нову и модерну зграду Архиепископије београдске (1936).

Потписао је уговор са Краљевином на педесет година коришћења Конака кнегиње Љубице и у њему устројио Црквени музеј. У Сремским Карловцима је допринео сабирању, уређењу и обогаћивању Патријаршијске библиотеке.

Имао је још много напредних идеја, међу којима и отварање Црквене музичке академије и покретање дневних новина Српске Патријаршије. У том циљу је основао специјалну Школу за црквено појање у манастиру Раковица, као и Школу за иконопис (одатле су свршени иконописци слати у Стару и Јужну Србију да би обновили старе фреске и иконе).

Велики, изненадни и непревазиђени ударац задала му је погибија краља Александра, са којим је заједно градио државу јужних Словена. Нестанком краља, Патријарх Варнава је остао без искреног пријатеља и велике државне потпоре.

Следеће 1935. године која је проглашена Светосавском, Патријарх се и сам осведочио о тананости сна о братству...

Дотерао се као за Врбицу

Патријарх Варнава је од самог почетка свога духовништва највише волео директан однос са паством. Посебну пажњу је посвећивао манифестацијама свечаног црквеног карактера. У том смислу иницирао је и одлуке Сабора, да се литијама посвети посебна пажња. У Београду су сваке године организоване две веће литије – пролећна, на Лазареву суботу, и летња, на Спасовдан (градску славу).

Лазарева субота је у Варнавином животу имала специјалну симболику. Код самих Срба о значају и лепоти празника Лазареве суботе (Уласка Христовог у Јерусалим) у којима су главни актери деца, говори и чињеница да у својој језичкој баштини негује лексема, *Удесио се као за Врбицу*... И као што показују наше средњовековне фреске у сцени Улазак Христов у Јерусалим, испред магарице на којој јаши Спаситељ, на капијама Града дочекују га деца, која пред њим подастиру своје хаљинице и палмове гранчице... Традицијом и у нашем народу вековима је понављан тај догађај... Родитељи, ма каквог имовног стања, за тај дан обнављали би гардеробу своје деце, свеже окупане и удешене, са звончићима око врата и гранчицама врбе, водили их у цркву да прославе највећи дечији хришћански празник. Многа деца су сваке године са усхићењем чекала време Врбице, знајући да ће родитељи савсвим сигурно купити нешто лепо за облачење.

У Музеју СПЦ чува се изванредан број фотографија, поклон госпође Донке Стефановић из Београда, међу којима и неке које су пратиле јавни живот Патријарха српског Варнаве. Две показују како се у Београду тридесет и неке обележавала Врбица. На централном београдском тргу Теразије, на свечаној бини, уз још једног епископа и пратњу, Патријарх Варнава је благосиљао децу. Река деце протезала се целим тргом и није јој се

Литија ђака за Врбицу у Београду, 30-их година 20. века (фото: Музеј СПЦ)

видео крај... У колонама ходају дечаци и девојчице, умивени, насмејани обучени као и у сваком већем граду Европе...

И данас није заборављен овај празник. Свуда где живи српски народ родитељи одржавају култ Врбице и обележавају га на исти начин.

Овако живо предање, даје нам за право да помислимо како и Врбица у Срба заслужује да буде уврштена у листу УНЕСКО-ве *Нематеријалне баштине*.

Управо тада покренула се лавина око потписивања протокола о Конкордату у Риму. У јеку је била битка српских архијереја против ратификовања Конкордата у парламенту Краљевине Југославије. Противно ставу Патријарха Варнаве и осталих црквених великодостојника СПЦ, председник Владе, Милан Стојадиновић је ставио ово питање на скупштинску расправу. Све ове битке које је војевао прекинула је изненадна смрт Српског Патри-

јарха, која се десила те исте 1937. године под још увек неразјашњеним околностима. Уз велику поворку, улицама Београда, без присуства представника државне власти, испраћен је на вечан починак Његова Светост Патријарх српски Варнава (Росић), у мали Храм Светог Саве у Београду.

Приредила мр Биљана Цинцар Косић

Разговор са проф. др Предрагом Ристићем,
архитектом, уметником, црквеним градитељем

Архитектура је облик молитве

Разговарала Славица Лазић

Који догађаји су одредили живот, стваралаштво и животну филозофију најплодоноснијег српског неимара? Сваки посао, ако нема печат дара Духа Светога, не треба започињати – која је цена за тако одговоран завет? Да ли смо ближи традиционализму или модернизму у црквеном градитељству?

Са преко 90 саграђених храмова који су према његовим пројектима заживели свуда у свету где има Срба, инжењер архитектуре Предраг Ристић спада у најплодоносније ствараоце у својој области. Његов живот је по динамичности, личном истраживачком импулсу, неконвенционалном односу према ауторитетима, власти и „утаганим стазама“ одличан предлог за филм или роман. Бавио се пројектовањем и реконструкцијом сакралних објеката, које је због броја тешко навести, али предатни Београђани памте га и као врхунског спортисту, зачетника „Медијале“, слободоумног индивидуалца кога није заплашио репресивни Брозев режим, храброг борца за своје идеале и човека велике стваралачке енергије који је био свестан свог градитељског дара који му је био у генима. Докторирао је у Грацу 1980. године на немачком језику са тезом „Реконструкција преисторијске архитектуре Лепенског вира“.

Рођен је 1931. године у Београду, уз обалу Саве. Породична кућа у Сењачкој улици гледала је на железнички мост и током рата остале су му неизбрисиве слике небројених лешева које је река непрестано доносила из Јасеновца. Најраније детињство обележиле су и комунистичке масовне егзекуције по Београду, у којима су

нестајале дојучерашње комшије и родбина – „народни непријатељи“. У масовним гробницама комунисти су затрпавали убијене. Ти застрашујући догађаји одредили су његов живот, његово стваралаштво, његово непристајање на ћутање и сталну борбу да жртве никада не заборавимо.

Наше Спасење је кроз сећање на све српске жртве

Остало је забележено да сте у комунистичком терору успели да за свој дипломски рад урадите пројекат цркве и да га одбраните?

– Више од 70 пута су ме приводили, хапсили, тукли и терорисали. Нису ме сломили. Радећи дипломски рад на Архитектонском факултету, обишао сам наше најзначајније манастире и цркве. То је била 1956. година и ја сам за дипломски рад званично пројектовао концертну салу, али је то била црква, чију сам акустику као одличан математичар поставио на основу математичке теорије скупова. Само се није видео крст. Професори који су ми рад оценили десетком су превремено пензионисани, а ја сам морао да побегнем од куће и да се кријем, како ме не би ухапсили и пребили по наређењу Народне омладине, која је покренула акцију да ми се поништи дипломски

рад. На факултетима и у гимназији је било више удбаша од нас студената и ученика. Тукли су нас због порекла. Ја сам четврта генерација дипломираних архитеката у мојој породици по мајци Марији, не рачунајући претке који су били тесари или дунђери. Мој отац Петар, машински инжењер, због причања вицева о комунистима осуђен је 1951. године на десет година затвора, као васпитну меру конфисковали су нам кућу, а нашу породицу држали под полицијском присмотром. Дружио сам се са децом царских Руса којих је било много у Београду. Ништа у школи нисам научио ако то већ раније нисам знао. Сећам се да је један удбаш показао да ме треба премлатити. Газили су ме ногама, ја сам једног нокаутирао и побегао на кров. До пре неку годину сам предавао на Академији за конзервацију СПЦ. Једна жена донела је књигу на предавање и поклонила ми са следећом посветом: „Као да Вам се Ранко јавља с онога света и моли да му опростите.“ Испоставило се да ме је тај Ранко означио као metu за пребијање. То је хришћанство! Наравно, нису се сви удбаши покајали, али ево један јесте. Са ондашњим оцем Атанасијем смо осамдесетих година ишли у Литију да опојемо комунистичка стратишта. Имамо страх у костима као народ, никада га се нисмо ослободили.

Познато је да не допуштате одступања од Ваших пројеката, и да сте у стању да напустите градилиште када се то догоди?

– То је јако болно и због таквих ствари сам добио срчани удар. Живео сам здраво, био спортиста, али свако градилиште је стрес. Када почне градња храма, осећам да се ту отварају врата Небеска. Ако се одступи од моје идеје, то више није тај храм! Јер, црква није било каква грађевина, већ „брод у коме се људи спасавају“. Приликом градње увек поштујем каноне и на основу њих сам изградио своје слободно градителско стваралаштво, али истовремено поштујем и законе математике. Литургијски и храмовни живот код нас православних је непрекинута Литургија до Спасења и Вечности.

Шта је градња храма за Вас?

– Спасење душе. Део молитве. Да цитирам мог пријатеља Леонида Шејку, чије су последње речи пред смрт биле: „Сликање је облик молитве.“ А ја додајем и: „Архитектура још више, заједно са живописом.“ Мој рад почиње молитвом. Пресрећан сам да ме је наследио и увелико превазишао син Сава, и данас радимо заједно.

Како сте дошли до вере?

– Нисам дошао, одувек сам био у вери. Сваки посао, ако нема печат дара Духа Светога, не треба започињати. Одрастао сам у кући у којој су се чували сви православни обичаји. У школи је први час увек била веронаука. Редар прочита молитву и тек тада започиње час. Упркос нељудском комунистичком терору, када је невоља – сви се крстимо. У рову нема неверника!

Како да сачувамо и очувамо наше културно и духовно наслеђе на Косову и Метохији, које самопроглашена држава упорно настоји да преименује у своје?

– Турци су порушили највеће српско градителско дело икада изграђено – Свете Арханђеле код Призрена, задужбину цара Душана и највеличанственији храм српског народа који је саграђен у периоду од 1343. до 1352. године. Наше српско чудо било је познато по богатству и лепоти у Европи! Својевремено сам радио планове за

Највеће име наше црквеног грађевинарства

Од преко 90 храмова које је пројектовао, најпознатија дела Предрага Ристића су Саборни храм Васкрсења Христовог у Подгорици, Саборни храм Светог Јована Владимира у Бару, црква у Требињу по тестаменту Јована Дучића, Светосавски центар у ХанOVERу, Црква Светог Георгија на Равној Гори, Црквени дом Светог кнеза Лазара у Бирмингему, Црквени дом и Црква Сабора Светих апостола у Апатину, Црква Успења Богородице на Златној обали код Бризбејна у Аустралији, храм у Торонту. Радио је реконструкције цркава и конака, трпезарија, адаптације цркава. Реставрирао је Вукову родну кућу у Тршићу. Познат је по оригиналној теорији акустике цркава, тако да се све његове цркве одликују изузетном акустиком. Један од његових првих радова у црквеној архитектури био је надгробни споменик ави Јустину у манастиру Ћелије.

обнову и израдио извођачке пројекте, чак пронашао и ктиторе који су били заинтересовани да подрже пројекат, али српска сујета и комунистичка воља су све зауставили.

Косово и Метохија су окупирани и све док ту нашу земљу не ослободимо, наше највеће задужбине биће нам тешко приступачне. Мислим да треба у истом духу да изградимо њихове реплике, не копије, где год живи наш народ и на тај начин код српског народа чувамо сећање и памћење ко смо. Добар пример је реплика порушене цркве у Муштушту, која се налази у Горњем Добрићу код Лознице. Огроман значај има и реплика Грачанице на Косову и Метохији, која је изграђена на Црквини у Требињу. Саборни храм Васкрсења Христовог у Подгорици је обнова Милутинове задужбине која је порушена на истом месту. Ми имамо обавезу да не заборавимо наше жртве и светиње у Херцеговини. Наш пројекат у рату порушене Цркве Христовог гроба у кратеру миниране цркве у Пребиловцима, урађен је по узору на Цркву Светог Гроба у Јерусалиму. У покољу усташа побијено је и побаца-

но у јаме 85% српског живља, чије су кости миниране 1992. године у Спомен костурници. Наша је обавеза да зарад спасења и достојног дочека свеопштег Васкрсења, сахранимо кости побијених у олтару Храма Васкрсења Христовог, који је саграђен на месту Спомен костурнице. У рату, почетком деведесетих година, уништено је 13 цркава које сам изградио. Једна од њих, црква у Славонском Броду је минирана и срушена 1992. године.

Шта за Вас значе награде које сте добили?

– За црквени дом у Бирмингему добио сам награду Британске краљевске академије наука 1990. године, са образложењем да је здање „знаменит украс града“. Реч је о конкурс за најбољи пројекат на тлу Енглеске. СПЦ ми је 1985. године доделила Орден Светог Саве другог степена, а Удружење примењених уметника уручило

ми је награду за животно дело. Прешест година добио сам признање „Стефан Првовенчани“ за изузетан допринос националној култури и науци. Никада нисам радио у државној установи, осећао сам се сјајно као слободан уметник и никада нисам био драг ниједној власти, тако да су ме награде заобилазиле. Радо сам улазио у вербалне сукобе са архитектама које нису разумеле црквену архитектуру, тако да је остао упамћен напад који ће из свих државних медија на мене усмерити Бранко Пешић. Много штете нанели су и неупућени стручњаци Републичког завода за заштиту споменика, чија је парола „Не дамо наше фреске поповима“ нанела велику штету. Сматрали су да су цркве штендери за фреско-сликарство. Ја сам црквени неимар, родољуб и православцац.

Ви сте аутор велелепног идејног пројекта Саборног храма Светог Јована Владимира у Бару, који је освештан 25. септембра 2016. године. Шта Вас је инспирисало током рада на пројекту?

– Да ће српски народ у Црној Гори и Србији до Вечности бити заједно у литургијском заједничарењу. После храма у Подгорици, то је највећа црква коју сам направио и радио сам је пет година. Освештење је планирано у години великог јубилеја, хиљаду година од погубљења светитеља.

Да ли постоји разилажење у ставовима традиционалне сакралне архитектуре хришћанског Православља и модернистичког приступа црквеној архитектури, и ком опредељењу смо ближи?

– Пред сталном стихијом историјских изазова и страхом од ратова, ми смо направили чврст амалгам прожимања верског и националног идентитета, а то се одразило и на естетику наших православних храмова. Доминантан је традиционалан приступ, мада ја лично волим оригиналан израз у тумачењу сакралне архитектуре наших храмова. ■■

Црквено-школска општина Срба у Торонту

Храм Сабора српских светитеља у Мисисаги

Храм Сабора српских светитеља у Мисисаги у Торонту, освешћен 15. јуна 2002. године у присуству црквених поглавара и великодостојника из Србије, Канаде, САД и Европе, принца Александра и принцезе Катарине Карађорђевић, духовна је оаза православних Срба у далеком Онтарију и свакодневним активностима доприноси ширењу речи Божије и традиције нашег народа иако хиљадама километара далеко од Србије.

Забележено је да је међу првим досељеницима у Торонто из Србије стигао Сремац Херцег, августа 1903. године. До почетка Првог светског рата српска заједница у овом граду броји тек око две стотине Срба, махом самаца, пристиглих из српских села, са мало школске спреме. То је одређивало и њихова занимања, па су радећи најтеже послове зарађивали за живот. Део њих је напредовао и са годинама се настанио у Новом свету, да би се број Срба знатно увећао у периоду после Другог светског рата и до данас не престаје да се повећава.

Историја српске заједнице у Торонту која је почела почетком прошлог века, неизбежно је повезана са Православном Црквом која их је окупљала и око које су Срби неговали сопствени национални идентитет и православну духовност, иако тако далеко од матице. И у новом миленијуму ова вредна заједница наставља да исписује златним словима странице историје својим радом и да служи за пример без обзира на свакодневна искушења.

Потреба за православним домом међу Србима у Торонту постојала

је од првих дана њиховог постојања у далеком Онтарију, али оснивањем Привременог одбора 1948. године на челу са Божидаром Марковићем, жеља је полако постала и стварност. Те године купљено је земљиште на углу Жерард и Ривер улице, урађен пројекат за цркву и дом, и уз огромна физичка и материјална залагања наших људи 1953. године освешћен је камен темељац Цркве Светог Саве, а дома годину дана касније, чије освешћење је извршио Владика Николај Велимировић.

Убрзо су црква и дом постали центар културног живота српских досељеника у Торонту. Клуб „Шумадија“ бавио се у почетку спортским активностима, касније је променио име у хор „Свети Сава“, недељна школа основана је са циљем да ту деца уче да читају и пишу српски, да упознају српску историју и негују веру православну... И друге бројне активности доприносиле су потреби наших људи да одрже и негују дух православља и традиције свог народа.

Црквено-школска општина Светог Саве доживела је бројна превирања, искушења и успоне током своје историје. Током 60-тих година (1963) дошло је до раскола, али се снагом Светог Духа и молитвама верујућих издигла још бројнија и јача. Наставила је нормалан рад и врло брзо почела да показује изузетне резултате. Седамдесетих година живот парохије је био у пуном јеку, а осим хора „Свети Сава“, активно су радили омладински хор и тамбурашки оркестар. Недељна школа је имала 60 ученика, а октобра 1971. године основана је библиотека са читаоницом, која је располагала са око 350 књига.

Коло српских сестара „Краљица Александра“

Одлучна воља и осећај призива пионирки Кола српских сестара у Торонту (основане су 12. октобра 1941) у годинама које су уследиле, допринеле су да и данас сестре остану доследне у свом задатку. Њихов готово свакодневни рад у дому, од раног јутра до касно у ноћ, без надокнаде, бесплатан, доприноси њиховом великом угледу и ван граница Канаде.

У мери у којој су сестре играле значајну улогу у оснивању и у првим годинама живота Цркве Светог Саве у Торонту, у истој мери сестре играју и значајну улогу у животу Српског црквеног центра у Мисисаги, а нарочито су то чиниле у току изградње и опремања нове Цркве Сабора свих српских светитеља.

Откако је купљен Српски центар, сестре су својом активношћу покривале две локације: Цркву Светог Саве у Торонту и Српски центар у Мисисаги. Терет је, међутим, био претежак. На годишњој скупштини Кола српских сестара, одржаној 2. децембра 2002. године, једногласно је одлучено да се целокупна активност Кола српских сестара „Краљица Александра“ пренесе у Цркву Сабора свих српских светитеља и Српски центар, а свештеници Цркве Светог Саве су добили задатак да организују ново коло које ће имати ново име и нову славу.

Председница Кола српских сестара „Краљица Александра“ је Славица Маврак.

Фолклорна група „Свети Сава Опленац“

У народу познат још као „Црквени Опленац“, постоји и ради пуних 17 година као обновљени „Опленац“. Своје кораке започео је у Цркви Светог Саве у Торонту.

„Опленац“ је значајна и велика организација Црквено-школске општине у Торонту. Кроз ову фолклорну групу прошле су многе генерације младих Срба који су, заједно са својим родитељима, уградили део себе у ову заједницу.

Сваке године, све су бројнији и већи. „Опленац“ постиже веома запажене резултате захваљујући кореографима Милету Оцокољићу, који је са овом фолклорном групом радио 13 година, и Драгану Макленову.

Циљ „Опленаца“ је да уз песму и игру ради на очувању наше културе, традиције и обичаја, а труд и рад деце и родитеља „Опленаца“ и велика подршка српске колоније доносе плодове и данас.

У оквиру Храма српских светитеља у Мисисаги делује и српска школа са веронауком.

Потребе за већим простором постају све очигледније, да би 1983. на Диксију био купљен простор који постаје центар православног живота у Торонту и остаје до данас.

Године 1993. године, ЦШО даје пројекат на израду угледном торонтском архитекти Милутину Копши. Поштујући основну замисао чувеног архитекте Предрага Ристића, у плановима за нову цркву Копша је дао свој оригинални допринос. Она данас представља не само украс за источни део Мисисаге, него је, у исто време, једно савремено и функционално решење литургијско-верских потреба православних у Торонту.

Камен темељац цркве је осветио Патријарх српски Павле, јуна 1994.

године, приликом посете Канади, а темељи новог храма освећени су 26. новембра 1995. године. Освећење је обавио Епископ канадски Г. Георгије. Изградња храма наставља се после НАТО бомбардовања Србије 1999. године, јер су до тада наши људи у Канади свим својим могућностима помагали рођаке и пријатеље у матици.

Наставак изградње овог дивног храма 1999. године уследио је великим ангажовањем Црквено-школске општине, на челу са њеним председником Зораном Ђуричићем и протама Првославом Пурићем и Михајлом Додером, уз велику помоћ многих донатора. Радови на цркви обављани су континуирано, а градња је завршена у пролеће 2002. године.

Црква је према традицији православних цркава изведена у византијском архитектонском стилу, има куполу у централном делу цркве. Нови храм има три ложе за хорове и руком израђен иконостас са иконама, које су израђене у једном од најпознатијих сликарских атељеа Минић у Београду. Може да прими око 800 верника.

Међу плановима за будућност овог имања је и изградња велике сале за банкете и приредбе, и старачког дома за наше људе.

М. Симоновић

Коаутор текста: протојереј-схвастрофор
Првослав М. Пурић, старешина храма

– Од Свечовека до Богочовека –
Живот и рад Епископа Николаја
– 30. део –

Свет као космос и лепота

Радован Биговић

Творца нема без творевине, уметника без уметничког дела. Пошто о Богу говори као о *Великом поети*, онда је Њега немогуће замислити без поезије.

Из перспективе доживљаја, свет је за Николаја савршена лепота, хармонија, ред и поредак, најсавршеније уметничко дело и најблиставија лепота. Он функционише као космос, а не као хаос. Такав доживљај и визија света добрим делом настају и под утицајем Његошеве космологије и експресионистичких идеја тог времена. Али, исто тако, то је и последица претходних ставова. Бог је савршено Биће и апсолутно савршени Творац, па и творевина мора бити савршена хармонија и лепота. Одрити ред, хармонију, поредак, лепоту и савршенство свету значило би одрити савршенство самога Бога. Отуда Николајева идеја света као космоса почива на истим принципима као и идеја предсократоваца о

космосу: од савршеног Творца, савршена и творевина.

Природа је „храм Бога“ (*Религија Његошева*, 88), где је Он открио и испољио себе (Исто, 89). Бог живи у свему што постоји, и све постоји само зато што „базира на живом Богу“ (Исто, 89). Свака ствар у природи је манифестација Бога, све указује на свог Створитеља (Исто, 90). Бог као „велики уметник“ (Исто, 90) испољава себе кроз своје уметничко дело, кроз поезију, „злато и дијамант, као и кроз љубичицу и крин, као и кроз орла и човека, као и кроз сунчане зраке и сунчане системе“ (Исто, 90). Божанско певање је Божанско стварање. Он ствара као што песник ствара песму. Божанско делање је поезија, Божанско дело је песма – не једна но све и једна. На

тој песми Творац ради вечно и у њој ужива вечно (Исто, 28). Велики Творац Света је велики поета (Исто, 29). Све што постоји – „све је поезија“ (Исто, 29). У својој појединачности свака ствар је песма, а у укупности поезија (Исто, 29). Песници су се највише приближили Богу (Исто, 29). Кроз њих говори Бог, саопштава своје Божанске тајне, тајне природе и нашег живота (Исто, 29). Пошто је сва природа савршена поезија, сва је у речима, она је савршени говор, непосредни излив и „отисак духа Божијег“ (Исто, 90).

Природа је као дало савршеног Творца – савршена лепота. Она је апсолутно извесна и очигледна, било да се свет посматра у целини или у деловима (Исто, 21–22). „Целим васионским пространством влада хармонија,

цело пространство испуњено је идејама лепоте“ (Исто, 23). Између њеног живота и лепоте постоји истоветност. Они једно друго условљавају. Природа, као савршено леп циновски организам, живи и опстаје захваљујући хармонији. Сваки њен део је у функцији целог организма. Све је у изванредном складу са другим (Исто, 22–23). Егзистенција природе условљена је њеном хармонијом, а ова опет условљава њену лепоту. Живот, лепота и хармонија су неодојиви. Једно без другог не може да постоји (Исто, 23). Творевина као савршена лепота могућа је зато што је Творац самим актом стварања zaloжио у њу закон реда и хармоније који она мора да чува као аманет (Исто, 23). Ову идеју о унутрашњим законима природе Николај заступа у *Религији Њеишевој*. Касније ће је напустити, одричући природи било какву њој иманентну законитост, што је и у сагласности са његовим панентеистичким, монистичким и акосмичким уверењима. Њему се чинило да би допуштање постојања било каквих закона у природи значило прихватање аутономности света, то јест материјалистичке или деистичке космологије.

Природа није само једно уметничко део већ сама уметност. „Природа је нешто више, она је уметност сама, да, целокупна уметност“ (Исто, 26). Уметност и природа су једно исто. Суштина природе је суштина уметности, и обратно. Природа може бити идентификована са уметношћу само ако се посматра у целини. Делови природе су лепо, али савршенство је тек у целини (Исто, 26). Наравно, целина универзума је за човека недоступна, како његовом логичком уму, тако и његовој машти. Зато му се привиђају делови као целина, из чега следи да је он и немоћан да у потпуности осети и схвати савршенство природе. „Макрокосмос не може да стане у микрокосмос“ (Исто, 26). Човек као ограничено биће не може да обу-

хвати неограничено. Уколико не би било објашњења шта Николај подразумева под целином света, овај став би могао да личи на агностицизам. Под целином света он не подразумева само тварни свет, васиону, већ и Творца и творевину у њиховој узајамној вези. Свет сам по себи је ништа, и као такав, чак и у збиру својих делова, не би могао да буде савршена лепота. Пошто се све садржи у Богу, савршену лепоту свега чини сам Бог Творац. Он је апсолутна Лепота и уметност. Бог – свет – човек чине ту целину света, а суштина свега је сам Бог. Све су ствари у природи, па и у својој укупности, само манифестација, пројава Вечне Лепоте. Тај и такав свет човек тешко може да схвати. Његова суштина (суштина самог Бога) увек је недокучива, недоступна људском уму и машти. Као ограничено и огреховљено биће, човек је склон да делове тог света (део је и сав видљиви свет) види као цео свет.

Свет као савршен космос (савршена хармонија и целина) и лепота није статичан, већ динамичан. Природа је жива и сваког тренутка мења „свој образ“ (Исто, 25). Сваког дана и часа он је ново савршенство лепоте и хармоније. Будући да Николај природу не одваја од Бога, ова мисао намеће питање: мења ли се и сам Бог или, можда, Бог стално наново ствара свет?

Говорећи о природи као уметничком делу и савршеној лепоти, Николај у *Религији Њеишевој* заговара још једну необичну идеју. Ту спомиње „идеје“ у Богу, што подсећа на Платона. На врху те лествице идеја налази се идеја *поезије*. Она претходи стварању света. Заправо, из ње настаје сав духовни и материјални свет. Идеји поезије претходи само идеја времена (Исто, 28). Како сада помирити стварање света *ни из чега* и из *идеје поезије*? То је само на први поглед противречно. Већ смо истакли да су код Николаја свет и Бог у нужном

ДОБРОЧИНСТВО
Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
info@dobrocinstvo.rs
www.dobrocinstvo.rs

Светиње Украјине
03 - 12. јун

Светиње Грчке
Суроти, Евиа, Егина, Атина
16 - 22. јун

Бугарска
01 - 07. јул

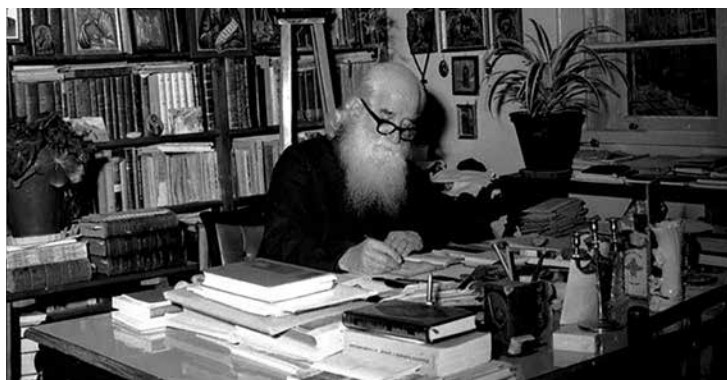
Светиње Москве
25. август - 02. септембар

Острог
сваког викенда

односу. Творца нема без творевине, уметника без уметничког дела. Пошто о Богу говори као о *Великом поети*, онда је Њега немогуће замислити без поезије. Да би Он био *Велики поет* (Бог је непроменљиво биће), поезија мора да постоји од вечности. Из те вечне *идеје поезије* настаје свет и конкретно хронометарско време. Интересантно је да Николај овде наглашава да идеји *поезије* претходи идеја времена. У поглављу о Свечовеку већ је истакнуто да он појам времена уводи у тријадологију. Сам Свечовек (Богочовек) условљен је својим сопственим временом (*вечност у вечности*). Пошто је у Свечовеку све садржано, па и *идеја поезије*, онда логично следи закључак да идеја времена претходи идеји поезије, јер она обухвата и самог Свечовека. У конкретном (хронометарском) времену ствара се само форма света. То је оно што се у том времену стално мења, што је у сталном току, али оно унутрашње, што чини саму бит света, остаје непроменљиво, јер се као такво од вечности налази у Богу.

— наставиће се —

Могућност једног преображаја текстом

(*Срна* као књижевни јунак Светог Јустина Поповића)

Варја Нешић

Једно од и даље актуелних питања теорије рецепције књижевног дела јесте тајанствени однос читаоца и текста. Будући сложенији него што смо тога обично и свесни, садржи елементе који претходе, следују, али и невидљиво теку паралелно уз процес читања (схваћен као препознавање језичких знакова и повезивање ових знакова у речени смисао). Наиме, оно већини познато питање из школске клупе *шта је писац хтео да каже?* или *која је порука приче?* можда нас је и несвесно кроз живот упућивало да тексту приступамо тражећи у њему управо поуку, понекад већ спреман савет по неком питању. Треба се ипак подсетити: мишљење је процес који следи афективном. И док све време говоримо о поукама или порукама текста, оно због чега се за одређену књигу или дело везујемо има везе са *осећајношћу* и некаквом енергетском везом са књигом коју је тешко артикулисати.

Ипак, какве нове споне се десе кад се у једном тексту сретну реч о Богу и књижевност? Свакако, пред одговорним читаоцем или тумачем, деси се интерпретација и још боље – херменеутика. Каква је она? Погледамо ли само неке класике књижевности – *Песму над ђесмама*, *Лучу микрокозму*, *Фауста* – она се показује помало контроверзном, понекад на границама догматског, неки би рекли *нашећушом*. Иако је сасвим лако и могуће пронаћи књижевни текст са богословском темом, није једностав-

но наћи богословски текст са књижевно обликованим јунаком. Ствари постају још интересантније кад се такав текст пронађе на крају једне по свему оригиналне и исто тако по свом језичком богатству и метафорици усамљене богословске књиге, *Филозофским урвинама* Светог Јустина Поповића. Настала иза Другог светског рата, *Срна у изјубљеном рају* доживљава прво издање 1957. године.

Пошто би се о историјско-друштвеном контексту живота Светог Јустина и настанка овог списа могло штошта написати, а много тога је неким читаоцима и познато, погледајмо текст као такав. Он пред читаоца поставља многе потешкоће: одакле искакање из очекиваног богословског дискурса?; зашто Ава Јустин бира баш срну?; ко је заправо срна и да ли је неопходно одговорити на ово питање? Срна, као животиња, јавља се у функцији хришћанског симбола мистичарске жеђи за божанским присуством у списима Оригена и Касијана. Ова традиција симболизације је посредно до Аве Јустина могла доћи преко привржености западним теолозима природе (Фрањо Асишки, Бернар из Клервоа). Но, да ли је ово довољно објашњења? Јесмо ли овом претпоставком себе унапред лишили читања, те оног преображавајућег учешћа у тексту – које управо и одликује књижевно-уметнички аспект читања? Јер, срна јесте књижевни јунак. Стога ће од сада надаље у тексту фигурирати као *Срна*.

Наиме, коментаришући своје читање, ми говоримо о уживању у лепим описима, о емпатији према јунаку, поистовећењу са ликовима или догађајима. Оно што носи разне аспекте једног читалачког утиска је ствар односа између *лика* (у књизи) и *лично-сти* (наше). Класик, проглашен таквим, заправо носи маску јунака, било да је скривена или јасна пред читаоцем. Његов сасвим аутентичан живот и лик је као водени печат вредности једног текста.

На овом месту, сећајући се значаја горепоменутих енергетских везе са књигом и поимајући да одабир литерарне технике у богословском тексту не може бити случајан, значајно је запитати се шта ми, као читаоци, заправо очекујемо од читања? Поред тзв. задовољства у тексту, присећамо се да одређеним књигама (тим пре ако постоји предзнање о њиховој вредности) приступамо с посебном пажњом, очекујући реч која ће дирнути нешто дубоко лично и унутрашње нашег постојања, пореметити досадашњу перспективу, изненадити обртом, који ће нас, на концу можда и исцелити од понављања и пуког трајања. Текст литерарног карактера у нашем читалачком искуству с времена на време доиста на ову интимну потребу одговара с потребном пажњом и стрпљењем терапеута или духовника. Уколико коракнемо у свет фикције, те дозволимо да нас јунак/приповедач спроводи овим светом, имамо добар изговор да заборавимо своје предразумевање, да склонимо претпостављено тумачење и само послушно пратимо јунака/приповедача – тачније, да будемо у искораку ка *друјом*. Заиста, у свету текста који није литераран (или макар поетизован) и не поседује слике и метафоре, човеку је готово немогуће постати учесником догађаја преобраћаја на који га текст позива. Због тога се одабир књижевног јунака у овом богословском спису показује као „света“ удица – а читалац постаје „света ловина“ једне сасвим невинне Срне.

Дело је поднасловљено као исповест – а исповедање као чин је најпре додељено Срни која се од прве реченице обраћа читаоцу, стајући пред његово лице. Но, њена прва реченица је и велика збунилица – *Ја сам у свешћу чуло шуйе...* Читалац од ове реченице па надаље је позициониран као слушацац и као сведок једне сасвим специфичне реалности: срца које вечно уздише, црне росе у срцу, сисања туђе туге, малог острва у океану љубави. Све су ово значењем бремених слике, густо распоређене у тексту. Од онога који посматра Срнину флуидну физиономију и необичну садржину њеног тварно-нетварног тела, читалац постаје и посматрач пејзажа њеног света, те

се слике и динамизују – као да Срна бива водиља, а читалац пратилац. Свет Срне је скоро сасвим скривен и необичан свет – понора и океана љубави и суза. Преовладавајућа боја мастила у њеним описима као да алудира да се Срнина туга и типична слика примрака Божијег присуства сједињују у некаквом искуству мистичког, које је, међутим, скривено од читаоца – иза завесе текста.

Где се пак налази онај коме се Срна обраћа? Да ли је то читалац који држи корице књиге или је то сами писац, увучен и сам у дубине Срниног срца? Управо ово непостојање граница и јасних контура слика, које Срна својом причом уобличује, јесте читаочевој свести једна невидљива дозвола за улазак у исти свет. Јер, интересантно је, осим Срниног гласа који изговара исповест, не постоји друго Ја које проговара нити постоји ауторова корекција и усмеравање пажње читаоцу (као што би било у некаквом реалистичком роману). Срна и човек су сами. Читалац је у смелој улози *исповедника*.

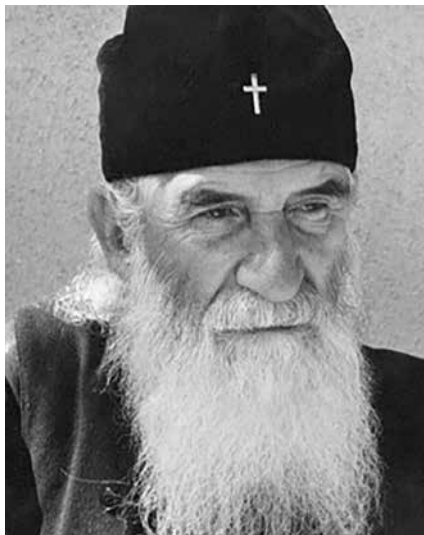
Сетимо се сада да је задати, не увек и дати, циљ исповести *преображење себе пред лицем друјом и Друјом*. Дакле, текст поднасловљен као исповест подмеће од

стране писца једно ненаметљиво очекивање: читалац треба да сведочи једном преобраћају, можда ће га чак и омогућити некаквим својим учешћем. Онај који помно прати другог на путу од патње до преображења и сам излази промењен – његово срце је сведочило. Да бисмо пажљиво испратили на који се начин овај преображавалачки контекст и однос између читаоца и Срне гради на нивоу текста, важно је обратити пажњу на следеће елементе:

– Поред поменутих традиције симбола хришћанског мистицизма, тј. мистика самог, ваља узети у обзир са овом везану широку традицију симболизације јелена, што у народним веровањима, што у књижевности. Обично је реч о тајни посредовања између два света, о изузетности лепоте и грациозности, о лепоти унутрашњег бића. Дакле, о категоријама духа. Срна је део творевине, али у њој има нечега од другог квалитета што има привлачност путовања у вечност. Тиме је могуће заинтересовати се за Срну, постати њен сапатник и сапутник.

– Но, Срнина патња није тек обична патња смртника изложена ударима свакодневице. Она је само оспољашњено срце које уздише. Њена бол је истовремено и извор њеног живота.

– Срна није ни ма каква животиња. Она је нама позната као нежна, уплахирана, крупних и топлих очију, која бежи од сваке грубости.

– Срнина кротост, уско везана за њене природне капацитете и склоности, претвара читаоца у сведока једног посебног смирења, такорећи, двоструке кенозе. С једне стране, смирење аутора пред собом и одсуство „исповедног Ја“. С друге стране, кеноза самог Бога који као свог гласника шаље најкроткију животињу. Читалац ће се наћи пред павловским парадоксом *немоћне љубави*!

– Иако Срна воли да чезне за Господом, слика Христа ће се јасно појавити у тексту само једанпут: у виду Бога који плаче и милује сваку твар. Баш овако и само једном наметнута она је текстуално условљена, јер указује на поистовећење два доживљаја света, Срниног и Христовог.

– Иако је читалац у текст ушао зачуђен, па стекао емпатију, при множењу слика које контрастирају нежну Срнину љубав и грубост човека, он се налази у извесној нелагодности. Будући да је читалац и сам човек, у њему се на сасвим осећајном нивоу отвара драма избора: јесам ли и ја овај груби човек?; смем ли ја уопште исповедати Срну?

– Међутим, Срна је изабрала баш човека-читаоца. Она је вођена својом љубављу. Унутрашња драма коју њен исповедник куша је могућа, јер Срна баш и говори срцем и појмовима срца. Она стално користи речи *нежности, слобода, сузе, љубав*.

– Срнин избор је јасан, њено срце нема дилему. Међутим, онај ког она води, онај ког је и потчинила љубављу, и ком служи исповедајући му се, како се текст ближи крају као да се налази пред притиском њеног избора, па и сам осећа да своје срце мора некуда сместити.

– Уколико је читалац дозволио да буде вођен, почаствован и уколико је био смео да се пита, разрешење две унутрашње драме, и Срнине, и читаочево, улива се у сами крај текста и – што је интересантно – постаје јединствено.

Наиме, оног тренутка када Срна, будући да није човек, постави пред читаоца слику човека каквог жели и каквом се радује, човеку-читаоцу постаје могуће да у Христу пронађе своју могућу слику. Онај Богочовек, који баш као и Срна милује целу твар својом нежном љубављу, јесте она иста могућност човека-читаоца. Тако се на текстуалном нивоу обликује својеврсна заједница човека у свету, Срне на прелазу два света и Господа Христа иза завесе. Управо се у овој загонетки троугла Срна – Бог – Човек налази велика литерарна вредност овог текста, али и његова богословска провокативност. Углови тог троугла се истовремено спајају и раздвајају у димензији која је, и текстуална, и посве духовна, литерарна и богословска, временска и обезвремењена, просторна и просторно заклоњена.

Срнина љубавна патња отапа огрубело људско срце, те и оно само почиње патити, а њена свеприхватајућа љубав и част коју му указује водећи га у дубине сопственог срца, показује човеку да је и он вредан спасавања и пута. На тај начин, метафоризацијом свих нама познатих (у смислу чувења) хришћанских врлина у слици једне беспомоћне срне долази се до средишта текста, што је истовремено средиште и Срниног и сваког срца: могућности љубавног човека. Преображај за читаоца је овим тек почео. Њему је дато да завири, да се надахне, помало да се посрами. Но, његов пут је назначен, а Срни се може враћати изнова и изнова, тражећи алате за сопствени преображај корачајући њеним светом.

Ово су речи једног од првих старосавезних пророка, чији је спис ушао у Библију. Реч је о пророку Осији, једном од дванаесторице малих пророка. Осија је живео у 8. веку, а деловао је у Северном царству при крају владавине цара Јеровоама II (783–743). У књизи нема назнака да је дочекао пад Самарије 721. године пХ, иако га је најављивао. Иначе, о пророку има мало података сем описа његове женидбе са Гомером и невоља које је имао због њене прељубе. Са њом је имао троје деце којима је дао симболична имена, најављујући пропаст Израила. Опис пророкове женидбе и његовог односа са неверном супругом аналоган је односу Бога и неверног народа. Пророк се користи врло пластичним поређењем у жељи да што потресније прикаже непостојаност Израила, као и Божију љубав према њему: „Како да те дам, Јефреме? Да те предам, Израилу? Како да учиним од тебе као од Адаме? Да те обратим да будеш као Севојим? Устрептало је срце моје у мени, ускелебала се утроба моја од жалости“ (11, 8). Осија језиком човека који пати због неверства жене, дочарава Божију тугу због Израила.

И поред Осијине љубави, жена је отишла са другим. Да би показао истрајност Божије милости, поново се Израил пореди на неверном женом: „Потом ми рече Господ: иди опет љуби жену коју љуби љубавник, а она чини прељубу, као што Господ љуби синове Израилове а они гледају за туђим боговима и љубе крчаге винске“ (3, 1). Грех који чини жена и народ, пут је пропасти. Тако пророк описује поновну куповину жене, пошто је оставио љубавник (3, 2–3). Истоветна је и судбина Израила којег ће стићи казна, јер му неће помоћи туђински богови (уп. 8, 6–14; 12, 15).

Једно од основних питања јесте: у чему се заправо састојао

– Нека питања из Старог Завета –

Милост хоћу, не жртвоприношење

Проф. др Родољуб Кубаши

грех Израила? Шта то значи оставити Бога? Да бисмо разумели пророка Осију, потребно је схватити контекст у којем је деловао. Познато је да је период владавине Јероваама II протекао мирно у политичком смислу, док је у економском то било доба благостања. Материјално благостање негативно се одражавало на Израилов однос према Богу: „чим се наситише, понесе се срце њихово, зато ме заборавише“ (13, 6). Ханански култови су били велики изазов, нарочито из разлога што су у то доба Израилци у много чему усвојили начин живота хананских народа. То се нужно одразило и на религијску праксу. Хананци су имали развијене и вековима уходане ритуале, који су се углавном односили на култове плодности. Богу су приношене жртве, са очекивањем да ће он богато узвратити. Религиозност заснована на принципима: „дајем јер си ми дао“ и „дајем да ми даш“ била је суштина таквих ритуала. Таква психологија негативно се одражавала на Израилце у смислу да су посезали за култовима од којих су могли да имају материјалну корист. Ваал и јесте бог поседник, господар. Међутим, Ваал се овде може схватити и као израз религијске свести.

То се особито види у пророковој критици ритуализма. Израилци су и Јахвеа почели да славе

Св. Пророк Осија, средњовековна византијска фреска (извор: хризма.рф)

као Ваала. Однос са Богом заснивао се на ритуализму, одлажењу на богослужбена места и приношењу жртава. Таква пракса их је удаљила од изворних одредаба Савеза. Израилци су требали да изражавају захвалност Богу за све што им је учинио, а пре свега, за љубав коју је показивао према њима. Израил је требао да узврати љубав, али не само у смислу опште љубави према Богу, него љубави и милосрђа према другом човеку. Испуњење Савеза подразумевало је одговарајући однос према ближњем. Богу су споредне жртве које се приносе у односу на међусобне односе унутар народа. То се поготово види у Божијим речима које пророк преноси: „Јер је мени милост мила а не жртва, и познање Бога више него жртва паљеница“ (6, 6). Богу се служи кроз милост и правду: „Сејте правду, жећете милост“ (10, 12;

уп. 12, 7). Поред критике ритуализма, пророк се обрушава и на свештенство, којем је очигледно такав вид верске праксе одговарао: „Дружине свештеничке су као скупине разбојника, убијају на сихемском путу, чине грдило“ (6, 9). Осија оваквим ставом у многоме антиципира Христову критику фарисејства и ритуалног формализма.

Пророк осуђује погрешне кулске праксе и ритуализацију вере, што и јесте велика опасност. Укљупљени култови често су препрека истинској вери. Насупрот ритуалног формализма, Осија говори о идеалима пустиње: „Али ево, ја ћу је примамити и одвешћу је у пустињу, и говорићу њеном срцу“ (2, 14). У пустињи су Израилци били истински народ Божији. То је за њега био идеал, повратак Мојсијевој традицији и напуштање погрешних култова. Пророк је дубоко осећао Божију љубави према народу, као и наду да ће се Израил коначно приклонити Богу. Иако је народ одступио од Савеза, због љубави коју је Бог стално показивао Израил ће после многих страдања бити спасен: „Заручићу те себи до века, заручићу те у правди и суду, у нежности и у љубави; заручићу те себи у верности, и ти ћеш спознати Господа“ (2, 19–20). ■

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Апостол Павле на Ареопагу (Дап. 17, 16–34): нови Сократ хришћанске Цркве

Проф. др Предраг Драгићковић

У 1. веку Атина је била средиште интелектуалног живота и високе културе. Павлов долазак у Атину је, по Луки, уједно и сусрет Еванђеља са интелектуалном елитом. Истовремено Павле, проповедник и мисионар Еванђеља, долази у средиште тадашње културе, град великога Сократа.

Дела *апостолска* су рано-хришћански спис који је апостол Лука саставио као другу књигу или наставак свог Еванђеља и посветио извесном Теофилу (Дап. 1, 1; уп. Лк. 1, 1). Иако се спис назива *Дела апостолска*, главни јунак приповести је у суштини један апостол, апостол Павле, чији живот и деловање Лука детаљно описује, од његовог саглашавања као младића са личном архиђакона Стефана (Дап. 7, 58), преко његовог обраћења, мисионарске делатности, све до доласка у Рим (Дап. 28, 17). *Дела апостолска* су, дакле, првенствено приповест о делима апостола Павла. Лука је своју приповест конципирао тако да Теофил, односно шири круг читалаца који су хришћани из незнабоштва или још увек незнабошци, у делима (πράξεις) апостола Павла препознају одређене опште социо-културолошке обрасце тога доба, којима се послужио као средством ефикасне комуникације и афирмације нове вере као носиоца позитивних вредности античког наслеђа. На тај начин су читаоци у

приповестима *Дела апостолских* требали да читају њима познату, али наново испричану причу о непролазним вредностима, врлини, снази речи, храбрости и слободе.

Један такав концепт је имплицитно поређење апостола Павла и Сократа. Овај моменат је још у 2. веку препознао Јустин Мученик који је поредио апостола Павла и грчког философа, утолико што су обојица покушали да убеду Атинјане да укажу част непознатом богу (*Айолоија* 2: 10, 5–6). Стога се у новозаветној науци неретко износи став да Лука у *Делима апостолским* представља апостола Павла као „новог Сократа“ или „хришћанског Сократа“. Сократ је у 1. и 2. веку после Христа сагледаван као крајње позитивна личност из прошлости, као парадигма етике и исправног понашања, као инспирисан човек, као сведок истине пред судом света. Чини се да је Лука у своју приповест о Павлу нарочито уткао последња два момента: апостол је надахнути говорник и сведок истине. Иако се ови елементи могу препознати у приповестима о апостоловом бо-

равку у Листри (14, 8–18) и Ефесу (Дап. 19, 9–10), најупечатљивији пример „сократизације“ апостола Павла је његов говор на Ареопагу (Дап. 17, 16–34).

У 1. веку Атина је била средиште интелектуалног живота и високе културе. Павлов долазак у Атину је, по Луки, уједно и сусрет Еванђеља са интелектуалном елитом. Истовремено Павле, проповедник и мисионар Еванђеља, долази у средиште тадашње културе, град великога Сократа. Анализа текстова у Дап. 17, 16–22; 32–34 показује јасне паралеле са описима из Сократовог живота сачуваних код Платона, Диогена и Ксенофона. Тако ја Павле исто као и Сократ приказан као јавни говорник, као неко ко свакодневно разговара са људима на агори. Он јавно износи своје учење што је била карактеристика доброг философа. Као и Сократ, Павле је приказан да поучава стране богове и уводи нова учења (Дап. 17, 18–19). Учење обојице се доводи у сумњу; Сократ наводно квари омладину, Павле износи нека чудна учења. Павле је оптужен да је

оперιολόγος, што функционише као метафора за егзибиционисту и празнослову који тражи пажњу, а чији је говор неутемељен и произвољан. Павлово обраћање Атињанима: „Људи Атињани“ сматра се „сократизмом“, пошто Платон тако почиње *Одбрану Сократову* (1а). Павлов неуспех на Ареопагу се такође може сматрати паралелом са Сократом, иако Лука нотира скроман успех у лику два следбеника (Дап. 17, 34). Слично се догађа и са Сократом: године 399. када је већином гласова Сократ осуђен на смрт, око њега је остала само неколицина ученика.

Све наведено указује да је приповест о Павловом говору на Ареопагу конципирана тако да читаоци у њој препознају паралеле са Сократом. Павле је приказан као философ који путем посматрања (αὐτοψία) и интеракције са средином износи своје сопствене ставове. Познато је да је на Ареопагу била градска судница у којој су се водили разни спорови, па и они везани за религијско-обичајна питања. Међутим, говор апостола Павла није приказан као апологија пред судом – он није изведен пред суд, већ слободно говори пред другим философима, пред културном елитом града. С друге стране Сократ није био изведен пред суд на Ареопагу, пошто је тај суд у 5. веку пре Христа судио само за убиства, злоупотребу власти, издају и корупцију, већ пред суд у Хелиеји. У том смислу смештање Павловог говора на Ареопаг у овом детаљу одступа од намерне паралелизације, мада је Павловим присуством баш на том месту постигнут ефекат јавности хришћанског теолошког говора у самом средишту интелектуалног и културног живота Сократовог града.

Као и Сократ, апостол Павле у говору на Ареопагу указује својим слушаоцима да се не налазе на правом путу и да то треба сами да признају: они поштују непо-

знатог бога, дакле у ствари не знају кога поштују (17, 23), али Бог је решио да прекине то незнање (17, 30). Као и Сократ, апостол Павле је убеђен да је његово послане божанског карактера. Сократ је волео да наводи своје саговорнике да признају незнање, али то није чинио забаве ради, већ је тако испуњавао своје божанско послане. Тако и апостол Павле „објављује“ од Бога откривену истину (17, 23). Коначно, елементи сократовске мајевтике су препознатљиви у Павловом говору на Ареопагу. Наиме, Сократ је у разговорима развијао једну посебну реторичку стратегију: отпочињало се са темом коју саговорник мисли да зна, Сократ се најпре правио да дели његове ставове постављајући најпре нека мања питања, да би на крају кроз низ питања довео саговорника до тога да призна да у ствари не зна оно што је мислио да зна. Сличан је концепт Павловог говора на Ареопагу: он почиње са нечим што слушаоци наводно знају (17, 23), он указује на извесну религиозност Атињана (17, 22–29), критикујући је веома „добронамерно“, закључујући да је коначно наступило време да то незнање Атињана престане јер је наступило време откривења и чекања суда (17, 30–31). Елементи

мајевтике су присутни, мада недостаје оно кључно: дијалог. Павле је читав процес извео сам, а атински философи нису хтели да уђу у дијалог са њим: помен васкрсења им се учинио немогућом темом за дискусију (17, 32). Можда је Лука намерно овако литерарно уобличио приповест о Павловом наступу на Ареопагу, сугеришући да је управо ту отпочео један дијалог који се није завршио и који ће се тек водити.

Писац *Дела айостолских* намерно је одабрао да свог хероја апостола Павла наративно обликује по сократовском моделу. Бити као Сократ у његово време значило је бити заиста велики. Апостол Павле и порука Еванђеља, коју је проповедао и коју Лука кроз *Дела айостолска* наново приповеда и проповеда, су компатибилни са културолошким вредностима епохе. Мудрост апостола Павла је мудрост хришћанства. Вера Цркве је вера која не негира и потиरे вредности једне културе, већ их афирмише, преображава и осмишљава на један нови и другачији начин, дајући кроз веру у Христа смисао свеколиког постојања, наиме веру „да Бог није тако далеко ни од једнога од нас ... јер у њему живимо, мислимо и јесмо ...“ (Дап. 17, 27–28). ■

Мартиријум

У мартиријуму

Мартиријум Светих мученика ђакона Ермила и војника Стратоника

Драган Петровић

Житије Св. Ермила и Стратоника из *Минеја* Михаила IV Пафлагонца завршава се речима: „... После три дана река је избацила тела Светих страдалника Ермила и Стратоника. Њихова тела су узели побожни људи и положили на место направљено од камена, осамнаест миља од Сингидунума (Београда) хвалећи Бога, коме нека је слава и власт у векове векова, амин.“

Године 1895. у селу Брестовик, приликом рада у свом воћњаку, мештанин села Вукашин открива остатке древне грађевине. Први који је вршио истраживања древне гробнице био је археолог Михајло Валтровић. Резултате својих истраживања објављује у листу *Сшаринар* из 1907. године. Утврђено је да се ради о богато украшеној гробници са краја 3. и почетка 4. века. Током самог истраживања откривена је статуа римског војника, можда неког од тадашњих владара из времена тетрахије, оштећена, без главе и „... два кипа ђеније смрти, два кипа лежећих лавова, труп малог кипа војника који мач вади или оставља, и потиљак једне људске главе“. Народ тог краја одмах је назвао остатке гробнице и других делова грађевине „Вукашинова црква“.

Ово место је везано и за римско утврђење из 4. века које носи назив Монс Ауреус или Златно брдо. Златно брдо је име добило по великим засадама грожђа које је расло на овим побрђима изнад Дунава, а које је цар Проб засадио на територији Паноније и Горње Мезије.

Даљим истраживањима, која трају више од једног века, утврдило се да се ради о можда једној од најстаријих ранохришћанских цркава, односно мартиријуму са три гроба, где су били сахрањени светитељи Св. Ермил и Стратоник, београдски мученици, и гроб још једног непознатог светитеља, можда једног од првих епископа града Сингидунума. Раздаљина од 18 стади-

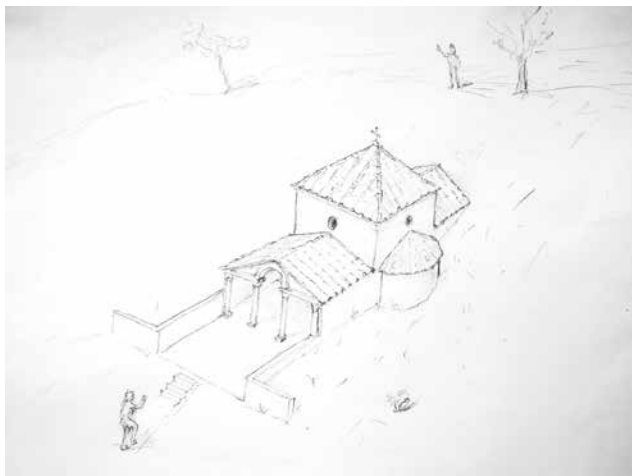
ја, како стоји у тексту житија светитеља, одговара раздаљини где се мартиријум налази. Ранија претпоставка да се он налази у Вишњици у околини Београда, не одговара даљини од поменутих 18 стадија.

Црква се састоји из три дела. Први део представља саму гробницу са три гробна места, богато украшену живописом. Испред ње се налази простор са две певнице. Највероватније да је црква имала четвороугаону куполу. У даљој фази изграђена је припрата, и до гробнице се стизало уз узвишење које је водило до самог храма. Сама гробница је била одвојена од богослужбеног дела зидом који је поред врата имао два прозора, кроз које су верници могли да виде гробове светитеља и да им се молитвено обрате.

Овако изграђена гробница била је узор за касније триконхосе цркве у облику тролиста, коју чине три полукружне апсиде са полукалотама, које су почеле да се граде на територији тадашњег Илирика. На улазу у храм пружа се поглед на Дунав, меандер где су испливала тела светитеља и банатску равницу. Сам облик укопане гробнице подсећа на гробнице које се налазе на Блиском истоку или у Светој Земљи. Пример за то је гроб Св. Лазара четвородневног или сам Гроб Господњи. Градитељи цркве и гробнице сигурно су имали сазнања о томе.

Живопис, односно мотиви који се могу видети у мартиријуму могу се поредити са оним живописом у гробницама Либана, Италије, Румуније, Бугарске. Са појавом хришћанства долазило је до преплитања паганских и хришћанских мотива. Током четвртог века хришћански мотиви на крају преовладавају.

На северном зиду гробнице испод слике птице (Дух Свети) и рибе (ИХТУС), који су познати хришћански мотиви, а који су због дугогодишњег немара оштећени и скоро да се не назире, налазе се вегетабилни мотиви и то гранчице, гирланде, лавор и остали

флорни мотиви. Сличан приказ увезаних гирланди налазимо на зидовима римске гробнице у Либану из 2. века. Постоји сличност свода гробница у Виминацијуму и у Брестовику. Обе садрже представљене цветове са четири срцолике латице са дијагонално постављеним гранчицама.

Оно што гробницу у Брестовику издваја од свих осталих познатих археолошких локалитета из овог периода, је мала апсида на западној страни. Због дуггодишње небриге одговорних о овоме објекту, један од најдрагоценијих живописа из касне антике, односно из периода раног хришћанства, је на путу да буде нетрагом уништен. На том месту назире се два ореола која су тако позиционирана да се са великом сигурношћу може говорити о представи Пресвете Богородице са Христом на престолу, а следствено томе онда би се можда радило о једној од најстаријих фрески Пресвете Богородице на свету.

Постоји могућност да су светитељи били сахрањени у гробници у Дубочају крај Гроцке, и да су током времена мошти светитеља биле пренете у ову раскошну гробницу у Брестовику. Гробница у Дубочају је, нажалост, потпуно уништена.

После Другог светског рата, педесетих и осамдесетих година извршена су додатна истраживања као и реконструкција живописа у самој гробници, али небрига и немар учинили су своје те је она у веома лошем стању.

Поставља се питање шта се десило са моштима светих мученика. Током 4. века долази до упада Хуна који као огромни талас прелазе преко територије данашњег Илирика. Због опасности од уништења светиња, хришћани преносе мошти светитеља како на запад (пример београдских мученика из 304. године), тако и на исток, што се десило са моштима Св. Ермила и Стратоника.

Сведочење Блаженог Јеронима Скрадинског из 369. године говори о размерама страдања цркава на територији тадашњег Илирика: „Епископи су заробљени, свештеници и црквени људи различитих родова поубијани. Порушени храмови. Уз Божије олтаре стоје коњи као у коњушници. Пренете су мошти

мученика.“ Постоји запис на латинском језику из 441. године о страдању Сингидунума и Наисуса.

Тачан период преноса моштију Св. Ермила и Стратоника ка истоку није познат. Познато је да је у Цариграду постојао храм посвећен Св. Стратонику, али не може се рећи поуздано да ли се радило о нашем светитељу јер се одређени број светитеља такође препознаје по овом имену које је значило „војник“.

Најдрагоценији запис о светитељима, скоро 800 година по њиховом страдању, налазимо у путопису Архиепископа новгордског Антонија о ходочашћу у Цариграду, које је поново издато 1872. године у Петрограду, у коме стоји: „Ја недостојни, многогрешни Антоније, Архиепископ новгородски, Божијим милосрђем и уз помоћ Свете Софије, како се назива Премудрост, присносушног Слова, допутовао сам у Цариград, да се поклоним Светој Софији, и целивам две даске пресветог гроба Господњег, и печате гробне, и икону Пресвете Богородице која држи Христа, тога Христа жидов је ударио ножем у врат, и изашла је крв; а крв Господњу, која се источила из те иконе, целивао сам у малом олтару. У Светој Софији у олтару крв и млеко Светог Пантелејмона су у једној посуди и не мешају се, и глава његова је ту, и глава Кондрата апостола, и друге свете мошти, и главе Ермила и Стратоника; и Германова рука која устоличује патријархе; и икона Спасова, коју је послао Свети Герман преко мора без чамца као амбасадорку у Рим, и сачувала се на мору; трпеза за којом је Христос вечерао са ученицима својим на Велики Четвртак; пелене Христове, и дароносива сасуда златна коју су Христу мудраци са даровима донели...“

После 1204. године, након упада крсташа, више нема помена о моштима Св. Ермила и Стратоника. Да ли су, као и већи број светиња, однете на запад или су нетрагом уништене, није познато. Познато је да су размере уништења и безакоња приликом крсташког освајања Цариграда биле огромне. Храм Св. апостола Петра и Павла, који је био место где су се налазили гробови римских царева, био је потпуно опљачкан. Саркофази римских царева су били отворани ради плачке драгоцености које су се унутар њих налазиле. Мошти су нестале, али сећање на свете мученике није.

Већ 1700 Београд прославља Цара Славе. Од Св. Монта и Максима, Ермогена и Фортуната, Доната и Венуста, мученика београдских из 304. године, Св. Ермила и Стратоника из 314. године, Св. деспота Стефана Лазаревића који је град посветио Пресветој Богородици, Светих мученика Ђакона Авакума и игумана Пајсија, преко страдалих у херојској одбрани Београда 1914. и 1941, и јасеновачких жртава чија су тела допливала Савом и сахрањена око Небојшине куле и на Великом ратном острву, десетина хиљада пострадалих после комунистичког погрома на крају Другог светског рата, па до св. мученице детета Милице, српски народ се мученички пење ка Царству Небеском. Тако је било, тако ће и бити. ■■

Corpus Dyonisiacum

и хришћански мистицизам на Западу у тринаестом веку

Лазар Нешић

На почетку сваке приче о Дионисију Ареопагиту (данас се углавном говори о „псеудо Дионисију Ареопагиту“) стоји проблем идентитета. Налазимо се пред, до сада, нерешивим проблемом. Проблем траје готово колико и сама историја појаве, читања, рецепције и коментарисања Дионисијевих списа. Много је мастила потрошено да би се дошло до коначног одговора. Ипак, одговора нема и можда га никада неће бити.

Глава хипотеза овог текста јесте да *Corpus Dyonisiacum* (у даљем тексту *CD*) представља кључ за разумевање барем једног дела традиција хришћанске мистике на Западу у средњем веку. Посебно апофатички и мистички део корпуса. Другим речима, теологија и практика западне мистике не може се правилно прочитати, разумети и тумачити без овог дионисијевског оквира. У периоду од деветог до петнаестог века, *CD* ће бити незаобилазно штиво на Западу. Није било, нити је могло бити, озбиљног теолога и битне теологије без њега. Коментарисати Дионисија је било попут теолошког домаћег задатка. Значило је то наћи се у средишту предања такозване „мистичке теологије“ (theologia mystica).

Иако у делу Григорија Великог (VI–VII век) постоје назнаке да је овај црквени писац познавао дела Дионисија, данас је опште познато да Ареопагитов *CD* – који чине четири трактата: *О црквеној јерархији*, *О небеској јерархији*, *О божанским именима*, *О мистичкој теологији* и десет писама (разним фиктивним лицима) – на Запад

пристиже у виду поклона који је византијски император Михајло послао француском краљу Лују Побожном, године 827. Будући да је у ово време познавање грчког језика било минорно (иако није било сасвим непостојеће) међу писменим и ученим западњацима, било је потребно превести на латински овај необичан дар византијског Истока. Краљ Луј је овај посао поверио Илдуину (Hilduin), игуману парохije Светог Дионисија у Паризу, који ће (погрешно) опскурног Дионисија Ареопагита препознати као светог Дионисија, мученика и епископа древног Париза.

Илдуинов превод на латински, сачињен негде око 832–835, први је у низу превода који ће се појавити. Ипак, све до двадесетог века он остаје непознат. Открива га француски патролог Габријел Тери (Gabriel Thery) 1932. године, који је сматрао да овај превод долази из преводилачке радионице чак тројице аутора. Но, Луј Побожни и латински учењаци нису били ни изблиза задовољни учињеним, те је дионисијевски корпус морао да сачека умешнијег преводиоца.

На сцену тада ступа Јован Шкот Ериугена (Johannes Scotus Eriugena) и неких тридесет година касније – на предлог краља Чарлса Ђелавог – ради на новом преводу, око 862. године. Ериугенин превод се разликује од Илдуиновог по већој разумљивости и читљивости, мада и даље доминирају Дионисијев необичан језик и многобројне грчке речи које су једноставно транслитероване у латински. Потоњи преводи

су били прецизнији, али је Ериугена (посебно због буквалности превода необичних апофатичких и заумних слика сиријског анонимног писца) остао необилазан у сваком озбиљном бављењу и коментарисању *CD-a*.

Процес дораде, исправке и неуморног коментарисања латинског превода *CD-a* продужава се у каснијим вековима. До времена ренесансе Дионисије постаје сасвим латинизован аутор, укроћен и прилагођен западњачком начину мишљења. Постаје море неисцрпног материјала и надахнућа, не само у области мистике, теологије, философије, већ и уметности, науке, архитектуре, итд.

Дванаести и тринаести век представљају врхунац интересовања западног света за списе Дионисија Ареопагита. Нарочито се истиче Француска и њена престоница, град Париз, где долази до оснивања универзитета и интелектуалног препорода већ поменуте парохije Светог Дионисија. С друге стране, група духовника и писаца окупљених око парохije Светог Виктора (Saint-Victor) такође узима пресудног учешћа у бављењу дионисијевским списима. Овде ће бити покренуте важне теолошке теме, родиће се нова теолошка мисао и, речима Бернарда Мекцина, „нови мистицизам“. Теолошко-мистичка школа Светог Виктора је неговала озбиљно и студијско проучавање *CD-a*. Хуго од Светог Виктора (1096–1141) био је вероватно најпознатији теолог у првој генерацији викторина. Његов коментар Дионисијеве *Небеске јерархије* беше придодат ареопагитском кор-

пусу који је циркулисао Паризом у ово доба и постаје стандардни део потоњих издања CD-a.

Прича о дисеминацији корпуса и његових безбројних коментара у средњовековном Паризу је веома сложена. У највећем броју случајева можемо пратити ову схему: манускрипти садрже најпре фрагменте Илдуиновог превода, затим потпуни Ериугенин превод, те његова писма и схолије. На крају, ту су и доприноси поменутих викторина: пролог и коментар Хуга од Светог Виктора, коментари Јована Сарацена (једног од редактора Ериугениног превода), те парафразе Томе Гала, које ће у своје време достићи огромну популарност и оставити неизбрисивог трага код каснијих мистичких писаца.

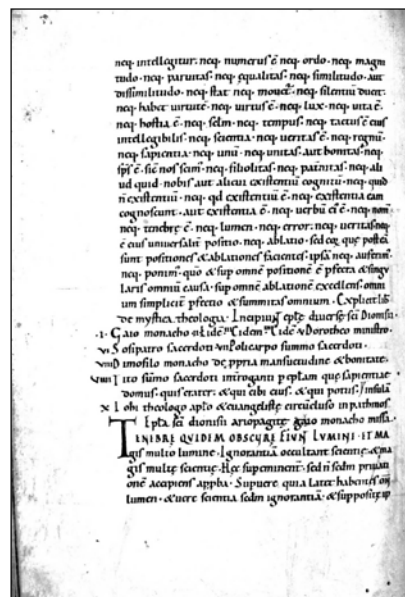
Око 1166. године поменути Јован Сарацен завршава нови превод Дионисијевог корпуса. Био је то први потпуни превод након Ериугениног покушаја. Тако је дошло до исправке и брушења претходног текста, те су будући теолози добили један течнији латински превод. Ериугенин дивљи Дионисије, у рукама Сарацена, постаје укроћени црквени писац. Сарацен је ово постигао избацивањем необичних грчко-латинских хибридних речи које је Ериугена једноставно уносио буквалном транслитерацијом грчких појмова.

Поменути француски патролог Габријел Тери је одиграо улогу у „откривању“ још једног значајног викторина, наиме Томе Гала. Надовезујући се на мистичку школу својих претходника, као и Сараценов превод Дионисија, он је наставио са традицијом коментарисања ареопагитског корпуса. Отприлике 1233. године Тома је написао схолије на целокупни CD. Након тога Гал је 1238. сачинио необично дело које је до нас дошло под именом *Extractio*. Била је то нека врста извода или парафразе Дионисијевих списа, нешто слично уџбеницима или приручницима за студијско проучавање. На крају,

између 1241. и 1243. године, овај оригинални викторин пише дело *Explanacio*, масивни коментар потпуног корпуса. Тома, слично Сарацену, укроћује Дионисија и даље га латинизује. Ипак, то чини са једним додатком: ареопагитски корпус добија значајну светописамску подлогу. Довољно је само бацити поглед на штампана издања парафраза Томе Гала које су штампане у сабраним делима Дионисија Картузијанца (15. век): препричани Дионисије у готово сваком пасусу опскрбљен је цитатима из Светог Писма, нарочито из старозаветне Песме над песмама. Као да је анонимни сиријски писац заправо био какав егзегета, а не спекулативни хришћански философ. Другим речима, Тома Гал на оригинални начин повезује Дионисијеву философију и Свето Писмо. Отвара пут за нова тумачења, за нове идеје, за нову теолошку мисао.

Последњи преводилац и коментатор Дионисија Ареопагита у овом добу био је енглески епископ Роберт Гросетест (1168–1253). Гросетест свој превод ареопагитског корпуса окончава око 1243. године. Сјајан познавалац грчког језика, велики ерудита и егзегета, он се служи преводима и коментарима својих претходника. Особеност његовог превода је у чињеници да апсолутно свака грчка реч налази свој латински еквивалент. Другим речима, он ће потпуно избацити транслитерацију. Свакако, овакав превод је имао своје предности, али и своје мане. Једна од њих била је претерана густина превода која је на моменте доводила читаоце до збуњености и текст до нечитљивости. Било како било, Роберт је осим превода оставио и своје схолије и коментаре у духу теологије Томе Гала и викторина.

Управо ова традиција апофатичке и мистичке теологије „дионисијеваца“ отворила је неисцрпну ризницу из које су сви велики мистичари Запада у вековима који следе црпели материјал за сво-

Манускрипт са Ериугениним преводом Дионисијевог Мистичке теологије (извор: bildsuche.digitale-sammlungen.de)

је оригиналне и необичне списе. Ређају се имена Маргерит Порет, Мајстора Екхарта, Јан ван Ројсбрука, Жана Гersona, Дионисија Картузијанца, Николе Кузанског и многих других. Другим речима, латински коментатори Дионисија Ареопагита представљају њихове главне и доминантне теолошке изворе. Ову необичну историју путовања и рецепције CD-a на Западу сажима Мишел де Серто у својој луцидној и енигматичној *Мистичкој фабули*: „Дионисијев ауторитет служи као противотров за историју која разбија везу између видљивог и невидљивог; он јој супротставља дискурс (сматран за првобитан) који омогућава да се промишља разлика између њих и да се она превазиђе путем кружне динамике. На догматском пољу, он, коначно, игра улогу аналогну улози коју пастирски програми имају у пракси. Дионисијем су пет векова били опседнути реформски покрети у Цркви, којима је он нудио спекулативну утопију, мит упоредив са оним што ће касније бити Хегелов дискурс током једног и по века друштвенополитичких сукоба. Али историја, а нарочито историја саме мистике, показале колико је неуспешан био покушај помирења које је уз помоћ Дионисијеве теорије постало могућно промишљати.“

Српска баштина на Косову и Метохији и Унеско:

Може ли Република Македонија бити једини сусед који је 2017. променио мишљење?

др Александар Раковић

Албански сепаратисти на Косову и Метохији наводно још увек нису одлучили да ли ће предати апликацију за пријем у Унеско 2017. године. Приштинска штампа пише како је са Запада Албанцима сугерисано да ће 2017. имати мање шанси за пријем него 2015. године. Прича се да ће институције албанских сепаратиста намерно предати иницијативу након предвиђеног рока, како би дали привид да су покушали те да њихов неуспех није последица пораза на гласању у Генералној скупштини Унеска, већ да је реч о процедуралној природи. Но, да подсетимо на историју проблема и како је било 2015. када су албански сецесионисти с Косова и Метохије у Унеску доживели пораз.

Агенција Уједињених нација за образовање, науку и културу Унеска ставила је од 2004. до 2006. под заштиту четири српске светиње на Косову и Метохији: манастире Високи Дечани, Пећку Патријаршију, Грачаницу и Цркву Богородицу Љевишку у Призрену. Ове светиње Српске Православне Цркве тиме се сматрају светском културном баштином у Републици Србији. Међународна заједница је тако имала намеру да заштити српске средњовековне манастире од будућих покушаја погрома и рушилачких похода какве су Албанци посебно спровели 1999. и 2004. на очиглед читавог света.

Међутим, органи албанских сепаратиста на Косову и Метохији поднели су средином јула 2015. захтев за пријем у Унеско, чиме

су показали намеру да српску духовну баштину на Косову и Метохији припишу такозваној „Републици Косово“. Запад их је у томе чврсто подржао.

На гласању у Извршном савету Унеска у Паризу 21. октобра 2015, сепаратистичке власти Албанаца на Косову и Метохији добиле су подршку од 27 земаља на челу са Сједињеним Америчким Државама, Великом Британијом и Француском, 14 земаља на челу са Русијом, Кином и Индијом гласало је против, а 14 земаља је било уздржано укључујући и неке које су признале једнострано проглашену независност Албанаца на Косову и Метохији. Извршни савет Унеска проследио је потом Генералној скупштини Унеска препоруку за пријем такозваног „Косова“.

Генерална скупштина Унеска гласала је 9. новембра 2015. против захтева „Косова“ за пријем у Унеско. Албанска сепаратистичка администрација на Косову и Метохији на Генералној скупштини Унеска није добила потребну већину од 2/3 гласова за свој захтев. Против чланства „Косова“ гласале су земље чије становништво чини чак 2/3 укупне светске популације (Русија, Кина, Индија, Индонезија, Бразил и углавном све земље Латинске Америке, али и Шпанија, Словачка и Кипар). Нажалост, нама суседне земље Црна Гора, Република Македонија, Република Хрватска и Република Бугарска гласале су за пријем „Косова“ у Унеско, док су Румунија и Грчка биле уздржане.

Када је реч о неким нашим суседима, посве је извесно да ће Република Хрватска и Република Бугарска поново подржати захтеве албанских сепаратиста у Унеску, а да ће Република Румунија опет бити уздржана. Надамо се да би Грчка могла да промени мишљење и гласа против албанских сепаратиста, али за сада још немамо упориште у чињеницама да би то могло да се догоди.

Нажалост, чак екстремнију подршку званичној Приштини, него што је то било 2015. године, даће званична Подгорица јер су црногорски сепаратисти још дубље забраздили у конвертитску мржњу према Србима и Српској Православној Цркви. Притом црногорске сепаратисте савладавају фантазије чијим тумачењем би требало да се позабаве стручне установе. Ево фантазије која их је обузела, а коју је и црногорска авио-компанија Монтенегро ерлајнс уврстила у званични часопис *Lixity* (број 7, зима 2016): „Бог проговори: Ово што сам за себе оставио и што назвах Црна Гора нека буде дом том народу и нека се они зову Црногорци, а ово ће сада стојим нека се зове Цетиње и сви они који се роде и одрасту на Цетиње нека буду Богови, а Цетиње долина Богова.“ Да ли ико може да помисли како би они који верују у ове глупости могли да гласају другачије осим у корист Албанаца?

Против интереса Републике Србије на Генералној скупштини Унеска гласала је 2015. и Република Македонија. Македонски суседи нису гласали против

српских интереса због црквеног спора, већ због тога што је Република Македонија мислила да тиме чува крхку стабилност. Македонска странка на власти ВМРО-ДПМНЕ сматрала је да ће тиме одобровољити албанске сепаратисте у Републици Македонији и тиме под тепих гурнути све етничке проблеме који прете. По ко зна који пут се показало да нису били у праву.

Иако је македонска влада 2008. признала једнострано проглашење независности албанских сепаратиста на Косову и Метохији, иако је 2015. у Унеску гласала да се српска духовна баштина преда под јурисдикцију Хашима Тачија, Агима Чекуа и других терориста, албанске сецесионистичке претње интегритету Републике Македоније остале су чврсте. После македонско-албанског рата 2001, после многобројних терористичких претњи, упада и напада који трају до данас, на крају је у фебруару 2017. званичном Скопљу испоручена „Тиранска платформа“ – завера коју су сковали албански премијер Еди Рама и политички прваци албанских сепаратиста у Републици Македонији.

„Тиранском платформом“ је предвиђено да се Срби и Македонци за временски оквир од 1912. до 1956. оптуже за геноцид над Албанцима у Републици Македонији, да се потом прогласи како би Албанаца могло бити много више да над њима није био извршен геноцид и да као компензацију стекну статус конститутивног народа у Републици Македонији. Потом би били отворени процеси кантонизације, федерализације, конфедерализације и на крају расцепа Републике Македоније на две целине. Процес стварања „Велике Албаније“ тиме би дошао на корак до циља.

Још увек владајућа македонска странка ВМРО-ДПМНЕ – победник на парламентарним изборима

Може ли отрежњење у Скопљу довести до гласа против Албанаца у Унеску?

у децембру 2016 – није прихватила ове услове. Те услове је прихватио Зоран Заев, лидер опозиционог Социјалдемократског савеза Македоније (СДСМ) који је са албанским странкама обезбедио парламентарну већину. Међутим, македонски председник Ђорге Иванов одбио је да Заеву додели мандат за формирање нове владе, јер се позвао на своја овлашћења којим чува уставни поредак државе. Противници коалиције СДСМ и албанских странака месецима демонстрирају у Скопљу и другим градовима како би се ширила свест да је земља угрожена.

Лако разрешење македонске кризе у овом тренутку није на видику. ВМРО-ДПМНЕ је покушао да понуди компромисна решења, али да то нипошто не подразумева било какво наслућивање да би држава могла да добије македонско-албански карактер. Међутим, ништа од тога. Чак је и генерални секретар НАТО пакта Јенс Столтенберг позвао на стварање власти коју би чинили СДСМ и албанске странке. Поставља се питање, откуд челнику војне алијансе право да ишта тражи од суверене земље осим ако то не треба да асоцира на подршку коју је НАТО пакт дао Албанцима окупацијом Косова и Метохије и пријемом Албаније у НАТО?

У личним контактима с представницима ВМРО-ДПМНЕ сте-

као сам утисак како је код њих у потпуности сазрела свест да су учинили све што је Запад тражио, да је упркос томе угрожен интегритет њихове државе и да су више пута окренули леђа Републици Србији која им је у тешком времену била најискренији пријатељ. Сада се у ВМРО-ДПМНЕ могу чути гласови како би Република Македонија могла макар да буде уздржана на гласању у Унеску 2017. ако до њега дође. Мој савет њима је био да, уколико успеју да сачувају власт, покажу изричиту храброст и гласају против албанских сепаратиста на Косову и Метохији.

Није било потребе за признавањем сецесије „Косова“, гласањем у корист Тачијевих намера у Унеску и тамничењем Владике Јована Вранишковског. Али братска рука увек треба да буде пружена. Било би веома добро ако Република Македонија не би у Унеску гласала у корист Албанаца. Дакле, требало би да гласа у корист Срба јер није логично да наша македонска браћа помажу отимачину српских светиња на Косову и Метохији. Тим гласом биле би отворене трасе поверења које би, с пуно труда и стрпљења, могле да доведу до обостраног задовољства у разрешењу црквених несугласица које нису потребне ни Србима ни Македонцима.

Топлички устанак – нејач против силе и оружја (26. део)

Генерал одобрио злочине

Анђоније Ђурић

Зверства над српским народом благосиљао је бугарски генерал Нерезов •
Пуковник Калканџијев се хвалио да је убио много свештеника

Омиљени начин убијања је такође био да се у једну кућу затвори цела породица, или једна група људи, жене и деца, па да се кућа запали, те да сви у њој изгоре. Исто тако је за поједина села наређивано не само да се сва до темеља спале, него и да се убије све живо што се нађе ту од одојчета до бабе.

Најстрашнија ствар је, како се у документима наводи, да је овим масовним покољима побијено много више жена и деце него људи.

Нељудски инстинкт код ових злочоваца био је не само разбуђен него доведен скоро у стање лудила, те су се они сами много мучили како да измисле нове начине људског уништења и да тако задовоље своје животињске нагоне, који ни од кога нису били контролисани, него, напротив, још више распиригани.

Командант моравске области, пуковник Дарвингов, кад је с јесени 1917. дошао у Топлицу, рекао је да неће да зна ни за какву милост, него баш да тражи најстрашнији терор. А на једном ручку је изјавио да „најрадије једе печено српско месо“.

О свему овоме Међународна комисија каже: „Слободно се може узети да ни једно убиство није извршено без мучења и злоставе. Један бугарски комита, који је учествовао у једном покољу, каже да се ретко дешавало да ко падне од првог куршума или од првог удара ножа; људи су постепено убијани и умирали у мукама. Многобројни лешеве показују велики број рана. Очевици причају да су поједине бугарске жртве

биле пре убиства тучене, вешане и печене; да је било људи који су живи закопани, или живи затрпани у бунар и у пушник.

Ова мучења објашњавају се не само великом мржњом Бугара према Србима и њиховим злочиначким нагонима, него још и тиме што су Бугари желели да своју жртву пре убијања опљачкају. Да би од ње изнудили што више новца, стављали су је на муке. Злоставе су вршене и независно од убиства. Људи су злостављани из разних разлога: да би се казнили на што страховитији начин што су се усудили да буду Срби; да би се од њих дознало да ли има прикривеног оружја или српских књига и да ли не стоје у вези са српским комитама; да би се изнудио од њих новац, или, просто да би се протерао ћеф, јер је злостављање било постало садистичко уживање за Бугаре...”

Не зна се ко је био окрутнији

О томе ко је и како вршио ова злочинства, Прва армија извештава српску Врховну команду 30. октобра 1918. године на следећи начин:

„У низу извештаја које сам имао част да пошаљем о зверствима Бугара, почињеним у окупираном делу Србије, част ми је доставити следеће:

Крајем јула 1917. године у округ топлички дошле су бугарске комитске чете и растурени од Прокупља ка Куршумлији и даље према Приштини и по крајевима леве обале Топлице и Јастрепца.

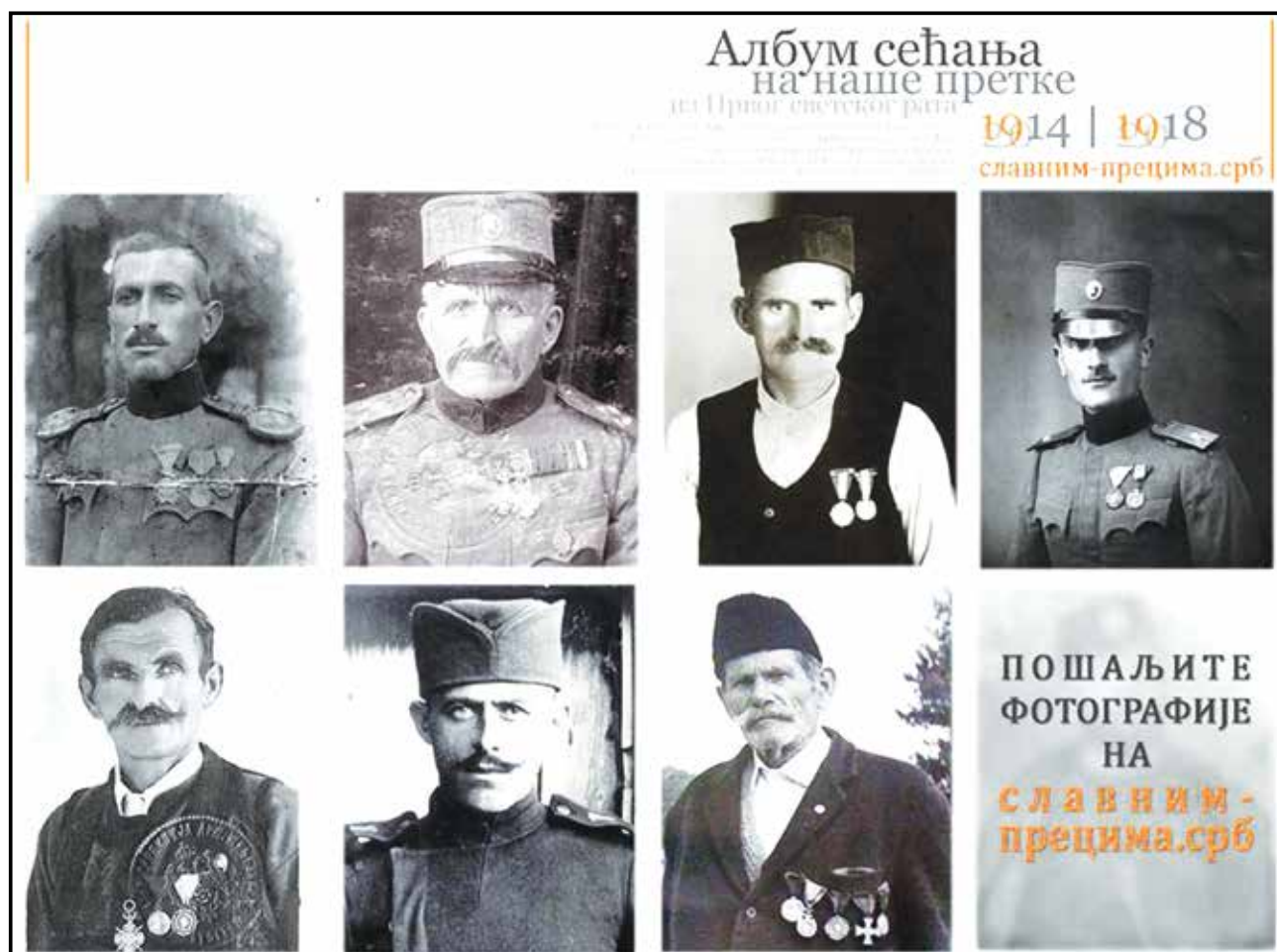
Главни командант био им је пуковник Дарвингов, који је био у Куршумлији за време највећег терора, иначе је био у Нишу. Сем њега био је потпуковник Атанасев, који је стално обилазио Прокупље, Куршумлију, Белољин, село Драгушу и друге. Њима су биле потчињене „војводе“.

Војвода је било много, чија се имена и злочини могу лако прикупити од тамошњег живља. Око Прокупља је чинио зверства Тане Николов; у општини крушевичкој Тодор Оровчанов, који је месеца јануара премлаћивао дневно по 30 људи и жена па их онда вешао; Лазар Иванов је у општини Горња Коњушкој и Прекадинској премлатио више од 80 људи и жена, држећи их и по три месеца у затвору; Гаврило Стојилов терорисао је села: Коњушу, Пискаље, Прекашницу, Ђушницу, Точане, Качу и друга, набијао на колац људе и жене који су у мукама издисали, вешао је стрмоглавце људе и ложио ватру испод њихове главе.

Једну стару жену из Прекашнице или Обртнице, пошто је испребијао, умртно је коцем, који јој је сјurio у уста. Њиме и Ивановом много се хвалио пуковник Дарвингов и потпуковник Атанасев, називајући их својим најбољим јунацима.

У злочинима се истакао и бугарски војвода Крум и још много њих. Говорило се да је било око 80 војвода, сваки са по 40 до 50 људи.

Сва ова зверства Дарвингов и Атанасев правдали су тиме што су хтели да убију „српску идеју“. Говорило се да је ова зверства одобравао и генерал Нерезов.

Убијено око 20 хиљада душа

Тукли су и људе и жене „комитски“, како су то они називали, а то је значило: жртву свуку, оборе је наузнак, стане јој на сваку руку и ногу по један комита а двојица бију по трбуху. Били су дебелим бичевима или пето или шестоструким конопцима, расквашеним у врелој води, ако већ не стоје стално покисељени. Били су и кочевима и то увек по двојица. Војводе бију својеручно.

Вешала су подигнута у Прокупљу, Куршумлији и по свим општинама.

Бугари су убили попа Васу Антића из Концеља, пошто су му, живом, драли кожу с главе и одсекли руке. То нису вршиле комите, већ војници 25. пука редовне војске.

Достављајући предње податке част ми је умолити Врховну команду да се у те крајеве намучене Србије пошаље интернационална комисија, која ће све те злочине констатовати.“

Ето, на овај начин је побијено око 20.000 Срба, њихових жена и деце на југу Србије 1915–18. И треба добро знати да ни у једном случају није било ни помена о каквом суђењу или да је ма каква оптужница била подигнута. Не, побеснела руља је крваво пировала три године. И не само што није била ни од кога сузбијана у томе, него су јој таква недела и била стављена као главни задатак.

Зашто, поставља се питање. Да ли је то била одмазда за побуну? Само делимично. А основно је било то што су ови људи били Срби, а Срба више није смело бити, они су по сваку цену и то што пре морали бити уништени.

„Да би се могао бугаризовати овај крај, треба срушити све што је српско и тако на рушевинама србизма да васкрсне бугаризам“ – дословно се каже у оном тајном наређењу генерала Нерезова.

Најзад, поменућемо и случај бугарског пуковника Калканџева који је фебруара 1918. био

оптужен у Скопљу за убиство једног Јеврејина. Његова одбрана је била оваква:

„Ја сам убио много свештеника, народних првака и осталих грађана не размишљајући никада да ли су били Срби, Јевреји, Цигани или Турци, јер имам сва овлашћења од моје владе да убијем свакога ко може бити штетан или само сумњив за Бугарску.“

После ове одбране бугарски суд га је ослободио.

Дакле, овај гнусни злочин над целим једним народом није уопште био репресалија због побуне, јер су иста недела Бугари вршили у масама и далеко пре избијања устанка (Врање и Сурдулица), и онда где устанка уопште није било (Пожаревац), па и у време када од устанка више није остало ни трага ни гласа, 1918. године. То је био један злочиначки, нечовечно смишљен и бестијално спроведен план да се уништи цео један народ...

— наставиће се —

Велики рат

Српска војска
у 1. светском рату
(извор: НСПМ)

Потребан нам је један искрени пријатељ

Рајс каже: „Нисам се задовољио тим да саслушам стотине аустријских заробљеника и стотине очевидаца. Одлазио сам на лице места, понекад усред топовске паљбе, да бих се уверио о свему што се могло утврдити. Отварао сам гробове, прегледао лешеве и рањенике, посетио бомбардоване вароши, улазио у куће и вршио фотографисања и техничка испитивања на најсавременији начин. Укратко, чинио сам све да бих открио и проверио чињенице које сам објавио.“

Име човека о коме ће бити речи у овом тексту, често је спомињано. Било би чудно да постоји неко ко макар није чуо за њега – др Арчибалд Рајс. Али, колико год се о њему причало, писало или на његове текстове позивало, једно је сигурно – никада довољно није речено. Јер, искрено, мало је људи у историји Србије који нису припадници српског рода, а који су своје срце (и буквално), своје знање, врхунско образовање, свој живот – завештали нашој земљи.

Као истакнути криминалистички практичар, светски експерт и универзитетски професор, на врхунцу своје каријере позван је те 1914. од стране српске владе да као неутрални истраживач истражује ратне злочине на територији Србије. Иако је, у почетку, изгледало да тај његов пут неће дуго трајати, испоставило се, кажу историчари, да је реч о судбинској прекретници у његовом

животу, пошто је до своје смрти остао у Србији, у њој је и сахрањен и све своје њој је и оставио.

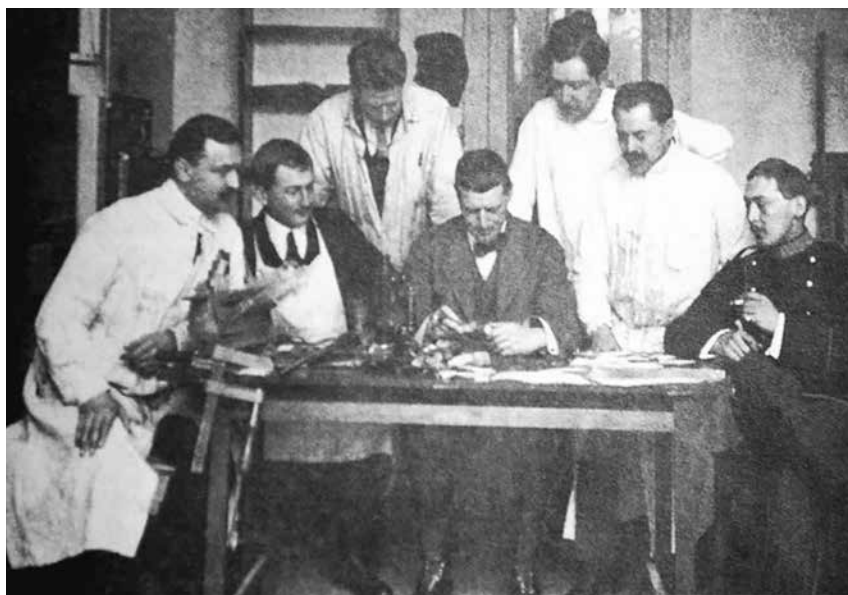
Ко је био Арчибалд Рајс? По доласку у Србију врло брзо је стекао титулу, незваничну – велики пријатељ српског народа, додуше и многи други странци су брзо освајали наша срца, али је ретко, заиста ретко ко успео да тај епитет задржи и током свог живота, а камоли и читав век после. Дао је огроман допринос у истрази злочина над Србима, али био је невероватан ерудита и надарен писац који је неуморно ширио праву причу и изоштравао слику о ужасном страдању Србије у свету, јер је на себе преузео и улогу ратног репортера, постао је аутор бројних књига и текстова о Србији. И то није све. Он је и почасни капетан српске војске у Првом светском рату.

То је Рајс по доласку у Србију. Али, какав нам је то човек дошао у госте, заправо у помоћ?

Рудолф Арчибалд Рајс рођен је 8. јула 1875. у месту Хехцберг у немачкој покрајини Бајден, као осмо од десеторо деце велепоседника Фердинанда Рајса и Паулине Забине Ане Габријеле.

Милић Петровић у биографским подацима о Рајсу посебно апострофира чињеницу да је Рајс врло рано напустио своју породицу (протестаната са југа Немачке), а касније је прекинуо и сваки контакт с њом.

„Немачки идентитет заменио је швајцарским, а потом се идентификовао са српским националним бићем. Недостатак љубави из детињства надокнађивао је дружењем са колегама у Швајцарској и ратним друговима у Србији. Уместо германске уздржаности и послушности прихватио је романско слободоумље, а касније и српску непосредност, демократичност и слободарски дух“, наводи Петровић у каталогу Историјског музеја Србије

И Зденко Левентал у књизи *Швајцарац на Кајмакчалану* пише да је Рајс као дечак доживео бројне породичне непријатности и немире, да му је отац био сувише строг, ситничав и штедљив...

После несрећног детињства и школовања у конзервативној немачкој средини, стижу много бољи дани за Рајса, који одлази на студије у Швајцарску и ту се за њега отвара један сасвим нови свет. По завршетку студија и стицању доктората из природних наука, до одласка с лозанске катедре за зараћену Србију, „Рајсова звезда изузетно способног стручњака на швајцарском и на светском небу заблистала је као метеор“, истиче Левентал.

Сва достигнућа која су Рајса дигла у звезде тадашње научне сцене у свету тешко је и набројати – постао је доктор хемије 1898. на Универзитету у Лозани, изабран је за ванредног професора криминалистике 1906, оснивач је чувеног Института за техничку полицију и криминалистику у Лозани. Учествовао је личним средствима у опремању Института у Лозани, а у питању је једини Институт од сличних институција у Европи и свету, који траје више од једног века (посебан допринос Института је идентификација починилаца кривичних дела помоћу отиска прста и шаке).

Рајса је државни савет Кантона Во прогласио на предлог Универзитета за почасног професора, а 1899. постао је виши асистент за фотохемију и научну фотографију на Универзитету у Лозани, док је 1901. постао приватни доцент за ту област.

Познато је и да Рајс 1902. уводи предмет Судска фотографија, а убрзо и Полицијска техника – криминалистика. Више од 200 пута су му штампани научни радови, а о њему и темама којима се бавио изашло је више од 100 текстова.

Рајс је организовао институте за полицију у Бразилу и Русији, и афирмисао је научни приступ криминалистици и њену модернизацију кроз бројне научне радове, предавања, судска вештачења...

Почетком 20. века Рајс је уживао велики углед у свету. Био је један од три највећа криминолога свог времена, а поредили су га и са Шерлоком Холмсом. За свој рад у области криминалистике одликован је орденима Шпаније, Србије, Луксембурга, Румуније, Грчке, Француске и Русије.

Рајс је, иначе, прво стекао углед као научни фотограф, затим као криминолог, а потом и као иследник ратних злочина и ратни дописник. Место злочина – била је Србија.

Рајса је у јесен те ратне 1914. српска влада позвала да испита масовне ратне злочине које су аустроугарске, немачке и бугарске трупе починиле над становништвом Србије. У Нишу га је примио председник Владе Никола Пашић и рекао му: „Требамо једног искреног пријатеља, који зна посматрати. Пођите на фронт. Отворите очи и уши и кажите онда свету шта сте видели и чули.“

Управо то је и учинио. Период од 1914. до 1918. Рајс је са кратким прекидима провео са српском војском на Крфу, Солунском фронту и Кајмакчалану, прво као неутрални иследник, а потом као швајцарски добровољац српске војске.

О размерама масовних ратних злочина и кршењу међународних конвенција, информисао је међународну јавност. Био је ратни дописник три угледна европска листа – *Gazette de Lausanne*, *Le Petit Parisien*, *De Telegraaf*. Његова књига *Како су Аустро-Мађари рајшovali у Србији*, објављена у Француској 1916. достигла је тираж од чак 80.000 примерака.

После пробоја Солунског фронта 15. септембра 1918. обавио је увиђаје и у свим местима кроз које је пролазио. За време Првог светског рата написао је две књиге и око 800 чланака о Србима, којима је свету приказао и документовао злодела која су учињена од стране Аустроугара, Немаца и Бугара.

О свом раду на истрази злочина Рајс каже: „Нисам се задовољио тим да саслушам стотине аустријских заробљеника и стотине очевидаца. Одлазио сам на лице места, понекад усред топовске паљбе, да бих се уверио о свему што се могло утврдити. Отварао сам гробове, прегледао лешеве и рањенике, посетио бомбардоване вароши, улазио у куће и вршио фотографисања и техничка испитивања на најсавременији начин. Укратко, чинио сам све да бих открио и проверио чињенице које сам објавио.“

Библијско воће: бадем

Милена Сћефановић

Плод бадемовог дрвета је нешто посебно. Елипсастог облика, са језгром скривеним у коштици, он има своје особености и небеско значење. У Библији се помиње десет пута, углавном у Старом Завету.

У библијском наративу, бадем се помиње као један од најбољих плодова који расту у земљи Ханан. Плод који су браћа понели Јосифу на дар у Египат, где бадемово дрво није било распрострањено. Пре поласка на пут, њихов отац Израил (Јаков, Пост. 32, 28) им је рекао: „Узмите што најлепше има у овој земљи у своје вреће, и понесите човјеку оном дар: мало тамјана и мало меда, мирисава коријења и смирне, урме и бадема“ (Пост. 43, 11).

Ношење воћа као део ритуала понуде било је уобичајено у древна времена. У старој Грчкој се носилац корпе називао канефорос, и она је садржала воће и разне врсте ораха.

Бадем не задовољава ботаничку дефиницију коштуњавог воћа, али је коштуница и спада у орахе. Води порекло са Блиског истока, мада се одомаћило у Ирану, Индији и целој средњој Азији, где га зову *бадам*, како се зову и два села у Ирану. Услед погодне климе, бадемово дрво се распространило широм Средоземља. Средњег је раста и не тако дуговечно као маслиново или смоквино дрво. Култивисано је још у старини, калемљењем резница слатког бадема, а постоји и дивља врста, која расте на Леванту и може бити отровна уколико се конзумира у већој количини.

За бадем се од давнина везује арома, цвет и плод. Негује кожу кроз уље, мирисне креме и сапуне. У време поста, за пустињаке корисна храна. Енергијом јака. Користан је у кулинарству, веома је хранљив, у сировом стању или прерађен. У библијско доба колачи су прављени од урме и бадема, док је у свакодневном животу практиковано стављање бадема у хлеб. Од њега се још прави: млеко, брашно, сируп и путер. У средњем веку правило се пиће амигдала (етим. корен из сир. „*ha-migdala*“, лепо

дрво). Једе се усољен као деликатес, али најфинија посланица од бадема је марципан.

Бадемов цвет

Од свег дрвећа, бадемово дрво се рано буди из зимског сна и прво почиње да цвета, већ у фебруару. Процветале крошње бадема леп су приказ за очи и веселе душу као наговештај пролећа. Његово име (јевр. *shaqed*) означава „будност“ (*saqed*) и „убрзаност“, зато оно представља библијски симбол будности и обећања. Његово име наговештава идеју „рано“, јер цвета на још неолисталом дрвету. Тако процветалог га је и видео пророк Јеремија. Описано кроз игру речи бадем и бдети (јев. *saqed*) и бадемов прут представљене су две алегорије. Једна је о Божијем бдењу над извршавањем Његове речи, а друга, кроз позвање пророка да ту реч будно слуша и шири. (Јер. 1, 11).

Бадемов прут је амблем брзине. Помиње се и као луз, тј. (*hazel*, лешник), односи се на ревидирану верзију као „бадем“ (Пост. 30, 37) у оквиру неког традиционалног ритуала. Вероватно је да луз (*aram. luz*) означава дивљи бадем, док поменути *shaked* означава култивисану, односно узгајану сорту.

Бадемово стабло (сл. 1) је симбол новог живота код Јевреја јер најављује ново рађање природе. Цвет је клица која уроди плодом после седам до осам месеци. Изазов је цветати у зимско, хладно време, док се у топлим данима појављује драгоценост воће у коштици, које сазрева тек на јесен. Сазревајући, дели се на два дела. У природи све се дешава по промислу, све је на време. Воде му је потребно тек толико да се не осуши.

Цвет у почетку је бледо розе, а касније чисто беле боје. Метафора „процветаће бадемово дрво“ односи се на пролазност, старење и смирај живота. Бели цветови који подсећају на седу косу, падају када уцветају (Проп. 12, 5).

Менора је најстарији симбол јудаизма и извор осветљења (сл. 2). Када је на Синају Бог показао

Слике:

Сл. 1. В. Ван Гог, Процветали бадем, 1888–1890. Слика је поклон брату Теу и снаји поводом рођења њиховог детета /извор: www.vangoghmuseum.nl/

Сл. 2. Менора, Пољска, XVIII век /извор: www.nytimes.com/

Сл. 3. Силазак у Ад – Васкрсење, ман. Високи Дечани, 1335–1350. г. /извор: Манастир Дечани, Музеј у Приштини 2005/

Мојсију прототип меноре (Иzl. 25, 40), намењену за Шатор састан-

ка, као декоративни елемент кракова (грana) свећњака одабрани су пупољци бадемовог цвета (Иzl. 25, 33–34; 37, 19–20). Уз помоћ маслиновог уља жишци могу да горе од вечери до јутра (Иzl. 27, 20–21). Сва од злата, за Јевреје менора симболизује дрво живота и идеју универзалног просветљења.

Бадем је знак божанског одобравања или наклоности. То се може извести по чудесном догађају из *Књиџе бројева* када је од свих дванаест штапова остављених у Шатору од састанка „... гле, процвијетала палица Аронова од дома Левијева бјеше напупила и цвјетала, и бадеми зрели на њој“ (Бр. 17, 8). Изабраник Господњи је Арон, његов процветали штап зауставља побуну (Јер. 1, 11), потврђује његово првосвештенство и симболизује моћ васкрсења свештеника Божијег који ће доћи (Јевр. 5, 4–6; 1. Кор. 15, 23).

Постоји једно предање према коме је Аронов штап носио слатке бадеме, са једне стране, а са друге горке. Ако Израил следи Господа, слатки бадеми ће бити зрели и јестиви, али ако се одрекне пута Господњег, горки бадеми ће преовладати.

У *Посланици Јеврејима*, Апостол Павле описује прву скинију као праслику Цркве у којој се поред осталих знамења налази и Аронов процветали штап (Јевр. 9, 4). Тако је процветала бадемова грана постала префигурација Цркве; из овог одломка произилази и симболичко везивање за Богородицу.

Бадемово стабло је Луз, име града поред кога је Јаков уснио сан и назвао га Ветиљ (Beith-el, Бетел) или Кућа Божија (Пост. 19). Појам скривеног, затвореног и неповредивог изражен је именом луз, истовремено је и име неуништивог језгра бића. Стога је повезано са бадемовим стаблом и са појмом бесмртности. Према јеврејском предању кроз подножје бадемовог

стабла (арам. luz) допире се до тајанственог града Луз, који је боравиште бесмртних.

О посебности бадемовог дрвета код нас сведочи позната народна (љубавна) песма о Хајдук Вељку, под називом „Расло ми је бадем дрво“.

У народу се још назива и бајам, а као посебна врста код нас постоји степски бадем у Делиблатској пешчари.

Мандорла – мистични светлосни бадем

Бадем је у мистичкој традицији симбол тајне (блага) коју би требало открити да бисмо се њоме хранили. Карактеристике воћа могу да имају материјални и духовни смисао. Ушао је у свет симболичких идеја. Земаљски је бадем, а небески – мандорла.

За иконографско представљање манифестације Христове славе био је потребан симбол који ће визуелно представити теолошко језгро догађаја као Преображење, Васкрсење и Успење (Иzl. 16, 7–10; Лк. 9, 34–35; Мт. 17, 2–5). Тај симбол је овалног облика, зове се мандорла (ит. mandorla, бадем) и означава божанску природу.

Мандорла симболично представља сјај божанске светлости око фигуре Христа. Ретко Богородице. Представља узвишено обележје прослављеног тела Христовог (сл. 3) и изображава се изван земаљског оквира постојања, а када се примењује на Богородицу наглашава се њена неземаљска слава.

Бадем је уопштено, због коштице, симбол важног, које је скривено у неважном. Симбол духовности, прекривене доктринама. Климент Александријски у II веку пише: „У мојим *Сиромашама* се налази истина помешана са философским догамама, или, радије истина обавијена и прекривена њима као љуском јестивог дела бадема. Бадем је Христос, јер је Његова Божија природа сакривена Његовом људском природом или телом Девице – Мајке.“ Бадем као мандорла симбол је мистерије светлости и тајне унутрашњег просветљења. ■■

„ВИКИНГ“: филм о Владимиру Кијевском и крштењу Русије

Владимир Коларић

Због своје рецепцијске обухватности и миметичког интензитета филм је често вршио социо-културну и политичко-идеолошку функцију културе сећања, значајну за утемељење идентитета заједнице. Његова евокативност и иконичност у третману историјске и предањске прошлости, свакако има значајне емотивне и спознајне потенцијале, и доприноси увећању и преобликовању њеног симболичког капитала, односно самоосвешћења кроз културну производњу и рефлексију.

Развој продукцијских основа руске кинематографије прецизно је пратио економски и институционални развој, односно обнову, руског друштва и државе у претходне две деценије, и могло би се рећи да, мада је тренутно нагласак на телевизијског производњи, представља њен битан сегмент.

Прошлогодишњи биоскопски хит „Викинг“ у режији Андреја Кравчука тако обрађује један од најбитнијих периода руске историје, чији је врхунац крштење руског народа. У фокусу је историјом и легендом мотивисана нарација која обухвата догађаје од сукоба браће, синова кнеза Свјатослава, и Олеговог убиства, па до крштења кнеза Владимира, који је и протагониста филма, на Херсонесу Тавријском.

Филм је рађен у маниру историјског, борбеног спектакла намењеног широкој, по могућности интернационалној публици и рецепцији у биоскопима. Као такав лишен је дубљих филозофских и идеолошких наноса, па и експлицитне идеолошке кодира-

ности, и пре свега инсистира на оживљавању епохе и идентификацији савременог гледаоца, васпитаних махом на холивудском филму, са догађајима и ликовима из прошлости и легенде.

Ипак, са обзиром на централни и исходишни мотив крштења, јасно је оцртан јаз између паганизма и хришћанства, односно крвог жртвеноприношења и ратничког етоса освете с једне, и праштања и благодати са друге стране. Крштењу претходи кнежево покајање због злочина и грехова које је почињено, као и нужност одрицања од владарског и симболичког ауторитета оца-паганина у име Оца Небеског. Лична трансформација је могућа тек прихватањем да нисмо ничије слуге, него слуге Божије.

Иако га је тешко назвати хришћанским – шта год то значило – овај филм компетентно обрађује теме битне за историју хришћанства и хришћанских народа и доприноси продукцијском јачању савремене руске кинематографије, а самим тим и њеном глобалном присуству, са значајним културно-цивилизацијским дометима. Да ли ће ти домети у догледно време добити и облик истинске културно-цивилизацијске мисије, остаје нам да видимо. ■■

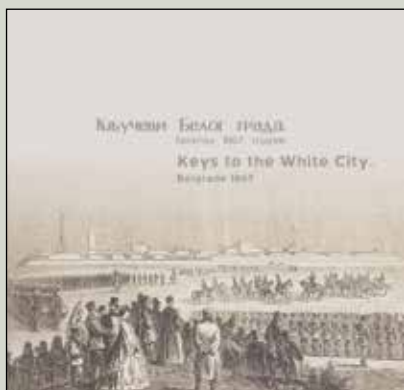
Изложба „Кључеви Белог града. Београд 1867. године“

Поводом стопедесет
година од повратка
Београда под српску
власт

Ове године обележава се столеће и по од када је Београд после вишевековне турске владавине прешао у српске руке. Поводом овог јубилеја, у оквиру градске манифестације „Дани Београда“ на Савском шеталишту на Калемегдану, отворена је изложба „Кључеви Белог града. Београд 1867. године“. Аутори изложбе су мр Љубица Ћоровић, библиотекар саветник Библиотеке града Београда, и Владимир Томић, виши кустос Музеја града Београда, врсни познаваоци историје српске престонице и аутори неколико врло значајних публикација из ове области.

Изложба се не фокусира само на догађаје из 1867. године, већ предочава целокупну српску борбу за независност. Како аутори истичу, циљ је да се прикажу све фазе тог процеса, затим како су српска и европска јавност реаговале у одређеним кључним моментима, али и коначни исход.

На тридесет паноа изложен је материјал који посетиоце води кроз процес осамостаљења Србије. Показан је пут од Првог и Другог српског устанка, преко постизања аутономије у Османском царству признате хатишерифом из 1830. године који је предвиђаоостанак турских посада само у „царским градовима“ (Београду, Шапцу, Смедереву, Ужицу, Соко

Граду и Кладову), чиме је модерна српска држава, као аутономна кнежевина, обновљена у границама скоро четири века раније угашене српске деспотовине. Значајан простор посвећен је инциденту на Чукур-чесми и „бомбардању“ Београда (1862), догађају кључном за започињање процеса повратка престонице под српску власт. То се коначно десило добијањем фермана од султана Абдула Азиза 11. априла 1867. године у Цариграду, којим су кнезу Михаилу Обреновићу на управу и чување поверени сви градови у Србији. Неколико дана касније, 18. априла, последњи београдски мухафиз, Али Риза-паша, симболично је предао кључеве града у руке српског кнеза. Изложбом је заокружена ова одлучујућа фаза у борби Србије за независност која је коначно међународно призната као самостална држава одлукама Берлинског конгреса 1878. године.

Изложбене су репродукције докумената, личних сведочења савременика, а зналачки пробрани ликовни прилози посетиоцима оживљавају атмосферу у којој се живело, приказују стрепње појединачна, тежње неколико генерација, пожртвованост како обичног народа, тако и српских државника тога времена и приближавају драму српске борбе за независност. Материјал представљен на паноима похрањен је у фондовима Музеја града Београда и Библиотеке града Београда.

Изложба је отворена до 15. маја 2107. године.

Данко Сврахинић

Васкршњи концерт Дивне Љубојевић и хора „Мелоди“

Слово љубави у Богородичином граду

У Светлој седмици, 20. априла 2017. године, Дивна и „Мелоди“ одржали су у београдском Сава центру Васкршњи концерт под називом „Слово љубави у Богородичином граду“. На концерту је изведен репертоар са више од двадесет песама који је обухватио валаамске, старобугарске, руске и српске напеве, као и записе из заоставштине Мокрањца, Рахмањинова, Чеснокова.

Визуелно добро осмишљен наступ започео је изласком на потпуно замрачену сцену свих чланова хора са свећама у рукама, који су притом појали српски напев „Воскресеније твоје Христe спасе“. Одмах затим извели су „Воскресеније Христово Видјевше“, руски напев, при чему је бина лагано прешла у полумрак, да би током појања васкршњег тропара „Христос Воскресе“ руског напева, бина била потпуно осветљена.

Уследили су други и трећи блок у којима су преовладавали византијски напеви попут „Кратима – Терирем“, „Анастасеос Имера“, „Паса пнои“ и „Полијелеј“. У последња два блока отпеване су „Не кому пламеноје оружје“, глас 7,

и „В тајне добродјетели дјеланијем“, стихира, глас 5, (Д. Млађеновић), „Да веселатсја небеснаја“ (Мокрањац), те „Тебе појем“ и „Богородице дјево“ (Рахмањин), „Љубов свјатаја (Т. В. Свиридов) и „Ангелскиј собор“, византијски напев.

Концерт је у духу Васкрса био конципиран тако да се свака од пет целина завршавала васкршњим тропаром у различитим напевима – руском, византијском, српском, те према Корнелију Станковићу и репродукцијом звука звона. Сценом је доминирао велики крст са иницијалима Х(ристос) В(оскресе), док су на постављеним великим платнима пројектоване фотографије фресака и мозаика са ликом Христа, Богородице, Сабора Светих, представама Распећа и унутрашњости хришћанских светиња.

По завршетку званичног дела, публика је неколико минута дугим аплаузом Дивну измамила на бис на коме је отпојано „Оче наш“ и „Кирие Елеисон“, да би концерт био завршен још једном радосно отпеваним васкршњим тропаром.

Данко Сврахинић

Споменица Владичанства сремског

Споменица
Владичанства сремског /
Срђан Ерцеган ; фотографије
Мартин Цандир ... и др.]

Сремски Карловци :
Српска православна
Епархија сремска, 2014.

1198 стр. : фотогр. у боји ; 31 cm

ISBN 978-86-88425-01-8

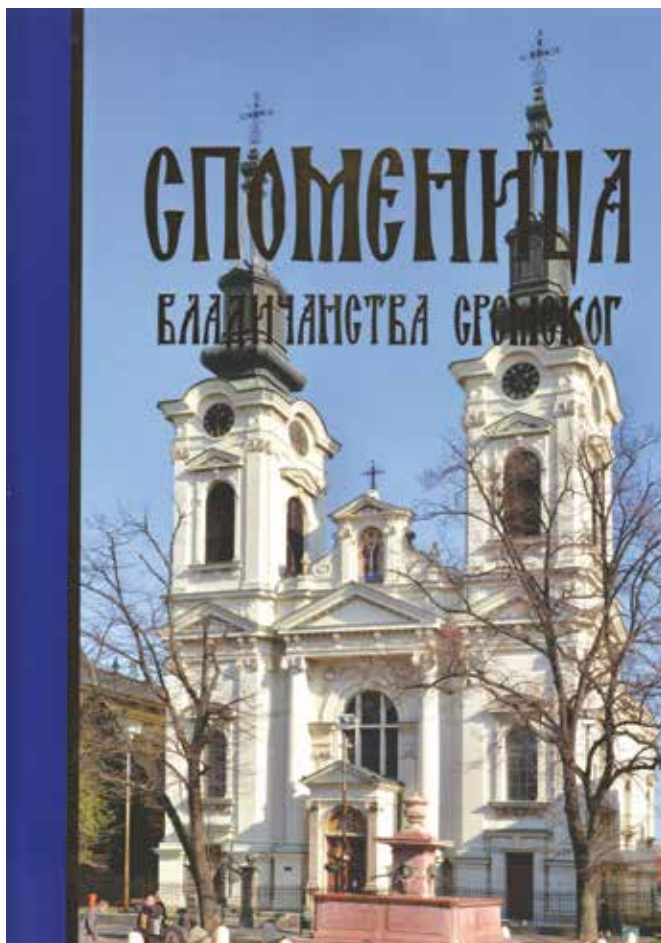
Савремену генерацију народа Божијег у богомспасајемој Епархији сремској, Бог је милостиво благословио да у 2016. години прослави више јубилеја подједнако значајних како у земаљској, тако и у небеској перспективи, односно у националној и духовној историји: 530 година од доласка породице Бранковић у Срем, 500 година од смрти Архиепископа Максима, 300 година од спаљивања моштију светих Бранковића и 30 година архијерејске службе Епископа Василија у Епархији сремској. Припреме за обележавање ових јубилеја трајале су читавих пет година, за то време скоро невидљивих али и те како видљивих у завршној години. Јубилеји су обележени на два начина. Прво је путовање остатака моштију светих Бранковића широм Епархије сремске, започето у Недељу православља (20. март), трајало је до навечерја свете успомене преподобне мајке Ангелине (11. август). Мошти су посетиле све парохије, парохијске и манастирске храмове, доносећи Божији благослов верном народу Божијем да напуни своје духовне батерије потребне му за духовни препород. Друго је издавање ре-

презентативне монографије под именом *Споменица Владичанства сремског* којој, као „личној карти“ Епархије сремске, посвећујемо више простора.

Монографија великог формата представљена је црквеној и свеколикој јавности 30. октобра 2016. на 59. Међународном сајму књига у Београду, а потом је обишла значајне центре у Епархији сремској, али и ван ње. Богато опремљена као „дивот“ издање, са преко 2.000 фотографија аутентичан је сведок времена историјског, тј. прохујалог, али и сведок времена у коме савремена генерација живи, ради и остварује своје спасење. Приказујући „само један део богате историје живота и рада посленика на њиви Господњој“, духовну и материјалну обнову коју последњих деценија изводи Епископ Василије са свештенством, монаштвом и народом Божијим, *Споменица* је успешно остварила поставље-

ни задатак да „савременицима и потомцима остави аутентично сведочанство о изузетним напорима верујућег народа и садашње генерације свештенослужитеља“, „памћења ради поколењима која долазе“. *Споменица* као „сведок прошлости и весник будућности“, конципирана је да после увода излаже историју Цркве у Срему, манастире и монаштво, и парохије, храмове и свештенике.

Уводни део доноси обраћање читаоцима Епископа Василија као предговор целој *Споменици*; Бојана Пајтића, председника владе АП Војводине који *Споменицу* посматра као азбуку православља; академика Динка Давидова, најбољег познаваоца уметничког домета фрушкогорских манастира који говори о њиховој традицији; Драгана Недељковића који у Карловачкој митрополији види сведочанство српског трајања; и Драгана Станића, председника Матице

српске који говори о светости и вечности Цркве.

Историјски одељак у првом делу доноси историју Цркве на сремском простору. Историја почиње античким временом и хришћанством првих векова које је Сирмијумска митрополија обележила бројним мученицима за веру Христову. Мучеништво и упорно трајање у ортодоксији обележило је историју Цркве у Срему, зато добрим делом IV века траје борба против Аријеве јереси. Посебан историјски развој Црква у Срему доживљава масовним досељавањем Срба, зато је пуна пажња посвећена Карловачкој митрополији, и мудрој и далекосежној одлуци српских архијереја по досељењу у Срем да Црква на простору северно до Саве и Дунава остане у канонском јединству са Пећком патријаршијом. Тиме је пропао план Беча да се Срби одрекну своје матице, својих предака и своје историје, и самим тим поставе темељ на основу којег би постали лак плен германизације, мађаризације, римокатоличења и унијаћења. Историја је изложена кроз духовни и национално-културни рад њених првојерараха. Други део је приказ манастира којима је Сремска епархија заиста богата, али у којој манастири и данас настају. Епископ Василије примио је епархију са 30 монаха, данас у 21 манастиру има 42 монаха и 10 искушеника, 78 монахиња и 11 искушеница. За сваки манастир постоје подаци о његовом настанку, развоју, уметничком домету у архитектури и сликарству, националном, духовном и културном значају. Трећи део приказује парохије и храмове по архијерејским намесништвима, такође изложивши историју настанка, архитектуру и сликарство. Епархија је организована у 7 архијерејских намесништава са 118 црквених општина, 184 парохија и 147 храмова. У епилогу су представљени ордени и одликовања Епархије сремске, часопис *Српски Сион*

и Богословија Светог Арсенија у Сремским Карловцима. На крају је изјава захвалности онима који су материјално помогли издавање *Сиоменице*: Влада АП Војводине, Министарство правде Републике Србије, Покрајински завод за заштиту споменика културе и петорица приватних личности: Зоран Колунџија, Бранислав Простран, Момчило Филиповић, Браца Трбић и Мирко Дуброја. Посебно богатство су фотографије, тако да оно што читаоцу опис није могао да дочара, фотографија реално показује.

Сиоменица говори о идентитету, коренима, историји и духовности српског народа кроз векове. Убедљиво показује и доказује да је Србин одолео свим Сцилама и Харибдама које су га сретале на његовом историјском ходу. Српске светиње сведоче континуитет политичког, културног и духовног трајања и опстајања на простору Срема. Борба за национално и верско одржање у неповољном националном и верском окружењу траје како у време аустријске и угарске власти, тако и у времену турског ропства. Па ипак, најтежи део историје био је овај скопски део историје који памтимо, тј. XX век. Страдање у Првом светском рату и разоран рад хрватских усташа у време злогласне НДХ током Другог светског рата, али и злодела комунистичких власти после рата. Пљачка и рушење српских парохијских и посебно манастирских цркава, које су вршили вајни хришћани током рата, тешко су пали народу. Још теже им је падало оно што се дешавало после рата, јер оно што усташе нису докрајчиле довршили су појединци српског народа опијени „светлом будућношћу у рају на земљи“ коју им је нудила безбожна комунистичка идеологија. Материјал са срушених светиња уграђиван је у калдрме, мостове, задружне објекте, не плашећи се ни Божијег ни људског суда. Рушили су и скрнављивали не стидећи се људи и не марећи

за суд савременика, и заборављајући Његошево „поколења дела суде“, тј. не помишљајући на СУД ИСТОРИЈЕ. Уосталом, страдање је судбина свих оних који су на правом Божијем путу, али је утешно да страдају али не пропадају. Срби су зидали храмове, српски непријатељи су их рушили, а Срби поново обнављали. Тако је било у целој српској историји.

На крају овог излагања нашег виђења *Сиоменице* да се посветимо онима који су је створили: Епископ Василије, означен је као главни уредник, све текстове потписао је Срђан Ерцеган, а ђакон Бора Алексић је главни графички уредник. Душа издавачког подухвата је Епископ Василије, који је дао печат *Сиоменици* као што је дао лични печат Цркви у Срему последње три деценије. Осмислио је *Сиоменицу*, снабдео фотографијама, ставио на располагање податке о парохијама и парохијском свештенству, о манастирима и монасима. Епископ признаје да су у пословима око сложеног настајања *Сиоменице* одређен труд уложили свештеници, монаси и монахиње, али је очигледно да иза сваког наслова и сваке странице стоји Епископ Василије. *Сиоменицу* је урадио, издао и представио јавности. О научном и уметничком квалитету сведоче диплома „Златни печат“, највеће признање за издавачки подухват, и награда „Луча“ за посебно прегалаштво у области културе. Јубилеје своје епархије Епископ Василије прославио је довољно гласно и јасно. Свој лични јубилеј прославио је без помпе, скоро у тишини – Светом Евхаристијом, Литургијом захвалницом, захваливши Богу на подршци и захваљан свештенству, монаштву и верном народу који су схватили и прихватили његове идеје и оживотворили у славу Божију и на корист живе Цркве у Срему.

Проф. др Радомир Милошевић ■■

Издања Светог Архијерејског Синода СПЦ

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Православље су једине званичне новине Српске Православне Цркве, чији је издавач Свети Архијерејски Синод. Током 50 година издажења, први број часописа изашао је, са благословом блажене успомене Патријарха српског Германа, 1967, новине Српске Патријаршије су постале део српске црквене културне и националне баштине, и као такве представљају незаменљив начин комуницирања Цркве са верницима и широм друштвеном јавношћу. Излазе два пута месечно у тиражу од 9.000 примерака по броју и дистрибуирају се у земљи и иностранству.

Теолошки потлеги

Нова серија

ВЕРСКОНАУЧНИ ЧАСОПИС

Часопис *Теолошки потлеги*, са поднасловом „Верско-научни часопис“, Свети Архијерејски Синод Српске Православне Цркве покренуо је 1968. г. Као један од најстаријих и најутицајнијих теолошких часописа на овим просторима, представља културну и научну вредност за себе. Након више деценија редовног издажења, упркос настојањима уређивачког одбора, часопис из техничких разлога није излазио од 2003. до 2008. године, када је, одлуком САСинода СПЦ, на дужност гл. и одговорног уредника постављен презбитер др Александар Ђаковац и када је покренута нова серија часописа који од тада излази три пута годишње, објављујући оригиналне

теолошке, као и научне радове из других области који су повезани са теологијом. Током свог педесетогодишњег постојања *Теолошки потлеги* су донели српским читаоцима обиље ауторских чланака из пера најеминентнијих домаћих теолога, филозофа, историчара и научних радника, вредне преводе светоотачких текстова, преводе расправа најугледнијих светских богослова, не само православних већ и оних из римокатоличког и протестантског окружења.

ПРАВОСЛАВНИ МИСИОНАР

Православни мисионар, мисионарско гласило Српске Православне Цркве за младе, има значајну едукативну улогу: на једноставан, разумљив и аналитичан начин кроз многе богословске, друштвене, етичке, историјске, уметничке, културолошке и социолошке теме, обрађујући се првенствено младима, афирмише српску православну културу, историју и наслеђе. Први број *Православног мисионара* штампан је 1958, и од тада излази редовно, шест пута годишње у тиражу од 4.500 примерака по броју и дистрибуира се у земљи и иностранству.

Православни дечији часопис *Светосавско звонце* свој пут ка деци почело је давне 1967/68, као подлистак новина Српске Патријаршије *Православље*, да би 1972. *Звонце* постало самостално и добило назив *Православни дечији часопис*. Одлуком

САСинода и мишљењем Министарства просвете и културе РС и Министарства просвете и спорта Републике Србије, *Звонце* је препоручено као помоћно средство у настави веронауке. *Светосавско звонце* у последњих неколико година по сваком броју бележи тираж од 30.000 примерака. Поред основаца у Србији, са *Звонцем* се друже и њихови вршњаци из Републике Српске као и сва српска деца у расејању која похађају веронауку при нашим православним црквама.

ГЛАСНИК

Гласник Православне Цркве у Краљевини Србији је штампан као орган Архијерејског Сабора од 1900. до 1914. г. Решење о његовом покретању Сабор је донео још 1898, са задатком „да се богословска наука у Краљевини Србији разрађује од стручних лица и да се свештенству српском да могућност да и питања из дневне, свештеничке праксе буду објашњена како треба и да се народу српском пружи духовна храна, која би га о вери, хришћанском моралу, друштвеним врлинама и грађанским дужностима обавештавала“. Угашен је када је почео Први светски рат.

Поново је почео да се штампа 1920, да би 1939. добио садашње име – *Гласник* службени лист Српске Православне Цркве и од тада до данас излази у тиражу од 1.500 примерака једном месечно.

Гласник је црквени часопис који је најдуже излазио, па и током окупације у Другом светском рату, само тада у мањем броју примерака. Поред службеног дела објављује чланке, расправе, посланице, беседе и разно. ■

Снежана Крућинковић

50 година излажења *Православља*

Поштовани,
Пишем у име својих родитеља који су ваши редовни читаоци од првога броја.

Отац ми је покојни Бранко Вучковић. Мајка Станка Вучковић, настањена у Оцаима Мостонга 9, ваш је верни читалац педесет година. Заједно су куповали прве бројеве преко цркве у Товаришеву, касније када је црква саграђена у Оцаима преко парохије такође су наставили да купују ваш часопис. Мајка је данас претплатник и добија часопис путем поште.

Дала ми је за обавезу да вам честитам на успешном раду, педесетогодишњицу рада и успех у даљем раду.

Поздрав,

Дил. инж. Божана Ђорђевић,
Пештоварадин

Драги моји,
Хвала вам на примерцима јубиларног броја *Православља*! Прочитао сам га два пут од корица до корица и имам само речи хвале! Веома је лепо, информативно и складно припремљен број. И пожелех да вам то кажем. Браво и хвала! Бог вам помогао и у даљем раду!

Ваш скромни сарадник
и ђођакон Андреј Тарасјев

Помаже Бог и Христос Васкрсе!
Свим запосленима у новинама Српске Патријаршије *Православље* честитам диван јубилеј 50 година од излажења првог броја *Православља* 15. април 1967–15. април 2017. године, који је био у суботу, нерадни дан.

Зато вам данас, мој син Стеван и ја честитамо првих 50 година, са жељом да вам је Богом благословен сваки дан, срећом, радости-ма и успесима обасјан и у здрављу га дочекивали за многаја лета!

Срећна сам и захвална Господу Богу што постојите и што нам помажете да лакше идемо Божијим путем и да увек још нешто научимо!

Хвала Вам што сте такви какви јесте! Нека Вас у животу и раду прати вечна Љубав Бога Оца и остајте у миру Божијем!

Јелена Пауљевић, Београд

ДАН ОТВОРЕНИХ ВРАТА

20. мај 2017.

ПБФ

УНИВЕРЗИТЕТ
у БЕОГРАДУ

ПРАВОСЛАВНИ
БОГОСЛОВСКИ
ФАКУЛТЕТ
1905.

Програм:

09:00 Литургија у капели Св. Јована Богослова

10:30 презентација скупштета у Великом Амфитеатру

11:00 дружење са студентима и упознавање са скупштем

ДОБРОДОШЛИ!

ЉУБЉАНА

Пост и развој личности

Митрополит загребачко-љубљански Порфирије учествовао је 14. марта 2017. године на трибини под насловом „Пост и развој личности“, коју је организовала Словенацка академија наука и уметности у Прешерновој дворани у Љубљани, и том приликом говорио о значају и смислу поста у Православној Цркви.

Модератор вечери био је Павле Рак, а учешће су узели и академик др Димитрије Стефановић из Београда и професор др Јожеф Мухович. Митрополит Порфирије је нагласио да је пост универзална тема и да се тиче саме суштине човековог постојања и његовог односа према Богу.

„Данас је пост као духовна дисциплина нешто што је страно модерном човеку, али у исто време пост као уздржавање или као лишавање од одређене врсте хране, да би се постигло телесно здравље или лепши изглед, нешто што је, такође, блиско модерном човеку“ – рекао је он. У наставку је Митрополит истакао да када говоримо о посту као лишавању од одређене хране и када говоримо у исто време о храни, уколико се осврнемо на прву главу Библије, видећемо да је човек створен као гладно биће и да је читав свет створен да буде трпеза, да буде храна нама људима. „Како ћемо и на који начин то што нам је Бог подарио као храну употребити, то је друго питање“, поручио је Митрополит.

Извор: Мишројполија

загребачко-љубљанска | сцц.срб

У ДУБРОВНИКУ

Концерт „Јединства“ из Котора

Српско певачко друштво „Јединство“ из Котора одржало је 4. априла 2017. године концерт у православној Цркви Светог Благовештења у Дубровнику. О наступу пише и сајт Дубровачке бискупије

који наводи да је „Јединство“ напустило у склопу Дана хришћанске културе.

Хором је дириговао Ђакон Михајло Лазаревић, а солисткиње су биле сопранисткиње Милица Лалошевић, Дарија Лазаренко и Јована Миљеновић. Публика је могла уживати у историјским делима православне духовне музике. Окупљене је у име хора поздравио Драган Ђурчић, генерални секретар Српског певачког друштва „Јединство“. Кратко се осврнуо на историју друштва старог скоро 180 година те истакао да његова повезаност са Дубровником траје још од 1877. године, када су чланови певали приликом посвете Цркве Светог Благовештења 21. октобра, заједно с Дубровачким српским певачким друштвом „Слога“. Додао је и како су такође 1893. године, приликом одржавања академије у Котору, прикупљани прилози за подизање споменика ренесансном песнику Циву (Ивану) Гундулићу.

Уз бројну публику, концерту су присуствовали монсињор Мате Узинић, дубровачки бискуп, монсињор Станко Ласић, в. д. генералног викара Дубровачке бискупије, дон Ивица Перван, канцелар Дубровачке бискупије, отац Стеван Ковачевић, дубровачки парох, и отац Дражен Тупањанин, требињски парох, преноси сајт Дубровачке бискупије.

Извор: Мишројполија

црногорско-приморска | спс.рс

У ЛЕСКОВЦУ

Деца из хранитељских породица осликавала ускршња јаја

У оквиру редовних активности Библијске школе у Лесковцу, деца из хранитељских породица осликавала су ускршња јаја и правила симбо-

личне украсе пред велики хришћански празник Васкрсења Христовог.

„У сарадњи са Удружењима хранитеља 'Сунце' и 'Памет, мудрост и нада' из Лесковца, одлучили смо се да по први пут на оваквом светом месту организујемо и хуманитарни и мисионарски рад“, рекао је јереј Мирослав Јовановић, управник Библијске школе. „Посетили смо неколико хранитељских породица и у договору са њима одлучили смо се да сваке суботе организујемо овакве и сличне акције. Овакве породице називамо херојима нације, јер су се одлучиле да покажу пример како треба васпитавати и учити децу правим хришћанским врлинама.“

„Овим окупљањем учртали смо још једно слово у црквеном календару, захваљујући Библијској школи и јереју Мирославу Јовановићу. За нас ово пуно значи и надам се да ћемо наставити са даљом сарадњом“, истакао је Мирко Љубеновић, председник Удружења хранитеља „Сунце“.

„На овај начин желимо да покажемо будућим нараштајима колико је важно очување наше православне традиције. Очекујем да ће Библијска школа у Лесковцу, која постоји три године, трајати још дуго и да ће сличним акцијама показати праве одлике хуманости“ – напоменуо је Петар Несторовић, председник Удружења грађана „ПМН“.

Извор: Дневник Јула | dnevnikjula.rs

МОЈКОВАЦ

За Косово и Метохију

Поводом највећег и најрадоснијег хришћанског празника Васкрса, Удружење грађана „Мојковчани“ организовали су у Мојковцу други Васкршњи турнир у малом фудбалу „Мојковац за Косово и Метохију“. Новац прикупљен овом

приликом намењен је вртићу у селу Бање у Метохији.

Фудбалска умећа укрстила је 21 екипа. Учесницима и присутној публици, пригодним словом обратио се свештеник Александар Крговић, парох мојковачки, који је благосиљао одржавање турнира. „Христос Воскресе, браћо и сестре. И ове године, у овим благим данима, Удружење грађана ‘Мојковчани’, наставља са хуманитарним активностима. За прошли Васкрс помогли су изградњу две цркве на подручју Општине Мојковац, а сада су одлучили да помогну нашој многонапаћеној браћи у Метохији. У данашњем времену, ретко који град има омладину као што је наша. Нека вас Бог чува и да све протекне у складу са Васкршњим празницима, са миром и љубављу. Христос Воскресе!“, поручио је отац Александар. Новчана средства у износу од 1.306 евра, која су прикупљена посредством организовања турнира, намијења су вртићу у селу Бање у Метохији, у којем борави 27 малишана.

Дух Васкрса, хуманост и слога, прожимали су Мојковац. Нада за боље сутра постоји и само заједно можемо много – 1.306 евра за Метохију, 1.306 пута хвала за све, поручују из Удружења грађана „Мојковчани“.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У БЕОГРАДУ

Васкршњи концерт у Храму Светог Саве

Са благословом Патријарха српског Иринеја, у Храму Светог Саве на Врачару 16. априла 2017. године, на Васкрс, одржан је Васкршњи концерт православних хорова под називом „Где ти је, смрти, жалац? Где ти је, аде, победа? (1. Кор. 15, 55)“.

Концерт је надахнутом беседом отворио Епископ топлички Арсе-

није, викар Патријарха српског и настојатељ Светосавског храма. Наступио је велики број извођача, који су радост Васкрсења Христовог поделили са многобројном публиком. На програму су били традиционални црквени напеви, духовне композиције српских и руских аутора посвећене празнику Васкрсења Христовог, као и друге духовне и родољубиве песме.

Извор: Инфо-служба СПЦ | сц.срб

У НИКШИЋУ

Традиционална изложба васкршњих јаја

У Духовном центру Преподобног Исаије од Оногшта у Никшићу, на Васкршњи уторак, 18. априла 2017, отворена је традиционална изложба васкршњих јаја. Изложба је продајног карактера, а приход сакупљен овом приликом, намењен је лечењу седмогодишње девојчице из Никшића.

Бројну публику и ауторе, чији радови чине поставку изложбе, поздравео је јереј Остоја Кнежевић, старшина никшићког Саборног храма. Он је казао да Црквена општина Никшић, заједно са Отвореним атељеом, традиционално организује изложбу васкршњих јаја, прослављајући на тај начин највећи и најрадоснији хришћански празник Васкрсења Христовог. Отац Остоја је захвалио свима који су се потрудили да изложба буде уприличена: академском сликару Весни Сушић и Отвореном атељеу који она води, Антонију Кнежевићу, управнику Духовног центра, Борису Џаковићу и свима који су радили на осликавању експоната.

Изложба васкршњих јаја, нагласио је свештеник Кнежевић, сваке године је хуманитарног карактера, а приход од продаје иде у добро-

творне сврхе. Ове године помоћ ће бити упућена седмогодишњој девојчици из Никшића којој је, због здравствених проблема, потребно лечење ван Црне Горе. Изложбу је, пригодним словом, отворио јеромонах Јефтимије (Шкулетић), игуман Пивског манастира, који је говорио о лепоти као дару који је Бог усадио човеку и за којим човек чезне.

Поставку чини око 90 експоната, а њихови аутори су познати никшићки уметници, полазници Школе цртања и сликања „Отворени атеље“, као и бројни људи добре и племените воље, који су желели да својим радовима учествују у изложби и помогну њен хуманитарни карактер. Васкршња јаја остаће у Духовном центру још неколико дана, па сви заинтересовани могу посетити овај лепи кутак у Карађорђевој улици у Никшићу, купити неко оригинално осликано и украшено јаје и на тај начин помоћи лечењу седмогодишње девојчице из Никшића.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

У ВРАЊУ

Васкршњи концерт

У среду, 19. априла 2017. године, у Саборном храму Свете Тројице у Врању одржан је традиционални Васкршњи концерт, који су организовали Епархија врањска, Свеправославно друштво „Преподобни Јустин Ћелијски и Врањски“, Музичка школа „Стеван Мокрацац“ из Врања и Црквена општина Врање.

Хорски програм био је веома разнолик, са 11 традиционалних васкршњих нумера, изведених на велику радост публике која је испунила Саборни храм и одушевљено испраћала сваку мелодију умиљних дечјих гласова.

Извор: Епархија врањска | eparhijavranjska.org

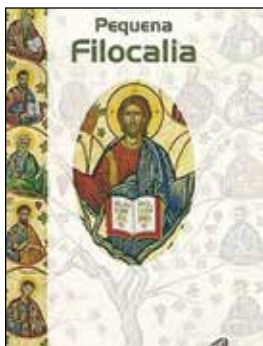

ЛИСАБОН

Добротољубље на португалском језику

Португалска издавачка кућа *Paulinas* објавила је књигу *Pequena filocalia* (Мало Добротољубље).

Књига на 800 страна садржи на португалском језику текстове великих учитеља монаштва – Св. Антонија Ве-

ликог, Макарија Египатског, Јована Касијана Римског, Исихија Синаита, Марка Подвижника, Максима Исповедника, Симеона Новог Богослова, Григорија Синаита, Григорија Паламе и других Отаца Цркве.

Избор и редакцију светоотачких текстова за превод на португалски обавио је игуман Арсеније (Сokolov). Преводе са грчког језика обавио је португалски преводилац Антонио де Алмеида. Уредник издавачке куће *Паулинас* изразио је уверење да ће књигу објављену у Лисабону читати не само португалски верници, него и многи други који желе да се упознају с православном аскетском традицијом.

Извор: Православие.ру | сџ.срб
(превод: Информативна служба СПЦ)

У СУТОМОРУ

У Цркви Свете Текле

Парох спичанско-мишићки протојереј Петар Церовић и управитељ сутоморске жупе мр дон Дејан Турза наставили су традицију служења Васкршње Литургије и Ускршње мисе у двоолтарној Цркви Свете Текле у Папанима код Сутомора.

Као и ранијих година, Литургију коју је служио православни парох

присуствовали су католички верници предвођени својим локалним жупником. Прочитавши Васкршњу посланицу Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, протојереј Церовић захвалио је на сарадњи дон Турзи из сутоморске жупе и позвао православне вернике да дођу на римокатоличку мису, што су верници и учинили.

Указавши да то чини у знак плодноне сарадње коју остварују и захвалности за афирмацију међуверског склада православца и римокатолика на овом простору, жупник Турза поклатио је свом православном колеги дуборез катедрале Светог Трифуна у брачком камену.

„Свети Трифун је светац из трећег столећа, светац неподељене Цркве. Нека те поштовани и драги брате у Христу, прати његов заговор у даљој служби, током које верујем да ћемо наставити овако дивну сарадњу“, казао је дон Турза, уручујући поклон пароху Церовићу.

Уследило је након тога симболично надметање у ломљењу јајима између два свештеника.

Извор: Мишројполија црногорско-приморска | сџ.срб | sutomorske-novine.info

УКРАЈИНА

Обуставити непријатељства

Митрополит кијевски и све Украјине Онуфрије позвао је на прекид непријатељстава током празника Васкрсења Христовог. О овоме јавља Информативно-просветно одељење Украјинске Православне Цркве. У тексту се каже:

„У светим данима Часног и Великог поста, када се ми православни хришћани сећамо и прослављамо страдања и искупитељни подвиг Господа нашег и Спаситеља Исуса Христа и када се спремамо да доче-

камо Велики дан светлог Васкрсења, с највећим поштовањем обраћамо се нашем председнику Украјине Петру Алексејевичу Порошенку и председнику Руске Федерације Владимиру Владимировичу Путину, да утичу на ситуацију која се данас одвија у Донбасу, и да учине све да се обуставе непријатељства на празник Пасхе Христове и наредне Светле недеље, као и да се међу свима затвореницима проведе духовна васкршња акција 'Отвори врата за свештеника'.

Нека би Васкрсли Христос, који је Бог мира, подарио благослов свима који траже мир“, закључио је Митрополит.

Извор: Православие.ру | сџ.срб
(превод: Информативна служба СПЦ)

ЛОНДОН

Од 2001. године затворено 500 цркава, а отворено 400 џамија

Пет стотина цркава свих вероисповести у Лондону претворене су у приватне домове и здања других намена од 2001. године, док је у то исто време отворено 423 нових џамија, често у конвертованим црквеним објектима, према извештају непрофитног Гејтстоун Института за међународну политику (Gatestone Institute). „Лондон је више исламски него многе муслиманске земље заједно“, изјављује Маулана Сиед Раза Ризви, један од лондонских водећих исламских духовника. Број Британаца који се изјашњавају као англиканци опао је између 2012. и 2014. године за 1,7 милиона, од 21 на 17%, док је број британских муслимана порастао за скоро милион.

Процене кажу да ће до 2020. године број муслимана који похађају молитве у Великој Британији бити

СТРАДАЊЕ КОПТА У ЕГИПТУ Бомбама на пуне цркве

У серији најновијих бомбашких напада погинуле су најмање 44 особе, а више од стотину је повређено. Одговорност за нападе су преузели припадници Исламске државе (ИСИС). Извршени су напади на две коптске цркве у Александрији и у Танту које су биле пуне верника током великог празника Цвети.

У два одвојена, стравична напада, који су се догодили током прославе овог великог хришћанског празника којим почиње Света недеља до Васкрса и само неколико недеља

пред посету папе Фрање Египту, где расте насиље над мањинском хришћанском заједницом, погинуло је најмање 44, а повређено преко стотину особа.

Поглавар Коптске Православне Цркве Тавадрос Други, био је на служби у Катедрали Светог Марка у Александрији у тренутку напада, али је остао неповређен.

Копти су народ хришћанске вере који насељава долину реке Нил. Потомци су хамитских Египћана који ни после арапског ни турског освајања нису прихватили ислам, већ су остали хришћани. Имају свој коптски језик, али се његова употреба задржала још само у богослужењу Коптске Православне Цркве. Копти чине око 10 одсто становништва Египта, што је око 8–10 милиона људи. Египатски хришћани представници су једне од најстаријих грана хришћанства, и сачували су хришћанско предање дубоко у својој историји и култури. Међутим, баш због своје верске припадности, Копти су често жртва напада екстремиста – практично током читаве своје историје. У само последњих десет година десила се серија инцидената које је „Хјуман Рајтс Воч“ у свом извештају уочио и описао као „растућу верску нетолеранцију“ и верско насиље над коптским хришћанима, уз констатацију да нестанак на стотине хришћанских коптских жена и девојака никада није ни истражен. Последњи у низу бомбашких напада спадају међу оне са највише жртава у новијој историји Египта. Подсетимо се да је децембар 2016. обележила експлозија у близини коптске Саборне цркве у Каиру – однела је 20 живота, док је рањено више од 50 људи. Мета су били хришћани. Априла 2015 – објављен је видео-

снимак на коме се види како екстремисти одрубљују главе 21 коптском хришћанину. Јануара 2011, ауто-бомба експлодирала је испред александријске Коптске Православне Цркве и убила најмање 21, а ранила преко 79 хришћана. Инцидент се догодио неколико минута након поноћи, када су хришћани одлазили са новогодишње црквене службе. Октобра 2011, десило се до тада најтеже верско насиље познато као „масакр Масперо“, када је војска убила најмање 24 хришћана. У јануару 2010, догодио се митраљески напад тројице салафиста из племена Бербер на коптске хришћане који су прослављали Божић. Седам њих је убијено, укључујући и муслиманског полицајца који је покушао да их одбрани.

„Међународни Хришћански концерн“ известио је да су у фебруару 2001. радикални исламисти спалили цркву и 35 хришћанских домова у Египту. У месту Ебу Куркас, 1997, три маскирана нападача ушла су у Цркву Светог Ђорђа у Ебу Куркасу и убили осам Копта на недељном састанку младих. Током бекства убили су и хришћанског фармера док је заливао своје њиве. Најновије вести које читамо, а преносе их све светске агенције кажу да је 18. априла ове године, један од најстаријих хришћанских манастира на свету, манастир Свете Катарине био на мети напада. Територију манастира су нападе непознате особе наоружане лаким оружјем, и убиле једног а раниле четири припадника снага безбедности на Синају, након чега је одјекнула и снажна експлозија. За Србе, овај манастир има посебан значај, наиме током посете Синају 1234. у њему је боравио Свети Сава. Краљеви Драгутин и Милутин су даривали овај манастир бројним поклонима који се и данас чувају у музеју и библиотеци овог манастирског здања. Ту се чува и први српски *Псалтир*. Крајем 14. века игуман манастира Свете Катарине је био Србин, отац Јоаникије.

З. Нешић

бар 683.000, док ће број хришћана који похађају недељно мису пасти на 679.000. Скоро половина британских муслимана стари су мање од 25 година, док је четвртина хришћана у овој земљи старија од 65 година. „У наредних двадесет

година овде ће бити више активних муслимана него посетилаца цркава“, рекао је Кит Портјус Вуд, директор Националног секуларног друштва. Са тренутном стопом опадања, у оквиру једне генерације биће три пута више муслимана

који похађају молитву у петак него посетилаца цркава.

Статистика из 2015. године показује да је најпопуларније име у Енглеској Мухамед. Уједно, ово је најчешће име у свету данас.

Извор: Православље.ру | сџ.срб

У ВАЉЕВУ

Врбица

У Храму Покрова Пресвете Богородице, најдражи празник најмлађих хришћана – Врбица прослављен је изузетно свечано. Након вечерње службе и освећења врбових границица уприличена је литија око храма, коју је предводио Епископ ваљевски Милутин. „Традиција прослављања Врбице у српском народу веома је стара. До Другог светског рата, Врбица је слављена као школска свечаност. Деца би се, лепо обучена и украшена звончићима, кретала у поворкама и играла око извора. Врбове границице код нас замена су за палимине, којима је народ махао Господу Христу у часу Његовог уласка у храм у Јерусалиму“, казао је у празничној поруци ђакон Драган Станојевић, наставник веронауке.

Да се дивна стара традиција у потпуности вратила, могао се уверити свако ко се на Врбицу обрео у најстаријем градском храму. Предшколци вртића „Наша радост“, ученици ОШ „Владика Николај Велимировић“ и чланови Дечјег црквеног хора „Хаци Рувим“ песмама и рециталима дочарали су сву лепоту и узвишеност празника Васкрсења Господњег, дана у коме је побеђена смрт и људском роду дарован вечни живот.

Извор: Епархија ваљевска

У ЉУБЉАНИ

Празник Цвети

На празник Уласка Господа Исуса Христа у Јерусалим – Цвијети, 9. априла 2017, Митрополит загребачко-љубљански Порфирије служио је Свету Литургију у Храму Св. Кирила и Методија у Љубљани. Саслуживали су љубљански свештеници протојереј-ставрофор Перан Бошковић, протојереј Борислав Ливопољак, јереји Александар Обрадовић и Раде Деспотовић, ру-

АПЕЛ ЗА ПОМОЋ

Богословија „Света Три Јерарха“ у манастиру Крка

Фонд Богословије „Света Три Јерарха“ у манастиру Крка основан је по благослову в. д. ректора Богословије Његовог Преосвештенства Епископа далматинског Фотија, а одлуком Наставничког већа. Фонд има за циљ да помогне несметан рад Богословије ради очувања, унапређења и напретка наше школе. Обраћамо се свим људима добре воље, а пре свега свршеним богословима наше Богословије да се укључе у реализацији идеје овога фонда.

Кратак историјат

Манастир Светог Архангела Михаила на реци Крка је духовни центар православне Далмације. Основан је 1345. од стране кнегиње Јелене Шубић, сестре цара Душана Српског. У току своје историје више пута је страдао заједно са српским народом северне Далмације. У време Митрополита кир Теодора у манастиру је 1615. основана Богословија. Ова Богословија је уједно и најстарија богословско-просветна установа у Српској Цркви.

Благословом Светог Архијерејског Сабора након II светског рата Богословија је 1964. почела са радом и до 90-их година прошлог века школу је завршило око 700 свештеника и свештеномонаха Српске Цркве. Са поносом можемо истаћи да је наша Богословија дала Српској Цркви 14 епископа.

Након августа 1995. монаштво манастира Крка као и Богословија „Света Три Јерарха“ деле судбину са својим народом и манастир остаје пуст за три године. Први монаси се у манастир враћају 1998. и одмах приступају обнови највеће светиње православне Далмације. Када се испунила пуноћа времена Свети Архијерејски Сабор на свом мајском заседању 2001. одлучује да се Богословија врати у манастир Крка. Тренутно Богословију похађа око 50 ученика.

Апелујемо на све православне хришћане, а нарочито православне Далматинце да се укључе у акцију помоћи нашем манастиру и нашој Богословији и тиме постану достојни наследници својих великих предака.

Ваше прилоге можете уплатити на рачуне Богословије „Света Три Јерарха“:

KUNSKI ŽIRO RAČUN: 2484008–1101075158

IBAN: HR34 2484 0081 1010 7515 8

RAIFFEISENBANK AUSTRIA. D. D. ZAGREB; SWIFT RZBHNH2X

Свим приложницима желимо свако добро од Господа,

Уишава Богословије

ски свештеник Виталиј Исајев, као и ђакони Драган Радић и Митар Танасић.

Високопреосвећени Митрополит је тумачећи низ јеванђелских догађаја указао да Господ долази у Витанију како би из мртвих подигао свога пријатеља Лазара, који је већ четири дана мртав, да би показао, с једне стране, љубав према своме пријатељу, јер и њега је болела смрт Лазарева, а с друге стране да би то био увод у свеопште васкрсење које долази Другим Христовим доласком.

Окупљени народ се, у наставку Свете Литургије, причестио Светим тајнама Христовим, а празнично сабрање настављено је у Парохијском дому уз пригодно послужење.

У навечерје празника Цвијети служено је бденије, током којег је осве-

штана врбица и око храма обављена литија у којој су учешћа узели бројни верници са децом, носећи врбове границице, звончиће и венчиће.

Извор: Митрополија загребачко-љубљанска

У ЗАЈЕЧАРУ

Групно крштење

Његово Преосвештенство Епископ тимочки Иларион началствовао је Светом Архијерејском Литургијом на Велику суботу, 15. априла 2017, у

Напад на Храм Св. Петра и Павла у Талиновцу код Урошевца

Епархија рашко-призренска Српске Православне Цркве обавестила је међународне представнике да је у време Васкршњих празника група вандала напала Цркву Св. апостола Петра и Павла у Талиновцу и поразбијала стакла на прозору. Тим УНМИК-а посетио је цркву и направио извештај. Цркву у Талиновцу су тешко оштетили албански екстремисти након оружаног сукоба на Косову и Метохији и храм је у међувремену обновљен.

Извор: Епархија рашко-призренска

Саборном храму Рођења Пресвете Богородице у Зајечару. Епископу су саслуживали и појали свештеници овога храма, уз молитвено учешће верног народа и деце, ученика веронауке који су се припремили да овога дана приме Свету тајну Крштења.

После литургијског сабрања крштено је педесеторо деце, који веронауку похађају у Зајечару и околним селима. Ово крштење организовали су са благословом Владике Илариона вероучитељи који предају у основним и средњим школама.

Владика је у беседи позвао новокрштене да на Васкршњој Литургији приступе Светој Чаши и приме Тело и Крв Господњу која нам се даје на отпуштење грехова и на живот вечни. Бити активни члан литургијске заједнице и живети светотајинским животом јесте обавеза свих нас који себе називамо хришћанима, тј. крштенима у име Господа Исуса Христа.

Извор: Епархија шимочка

МАНАСТИР ТУМАНЕ

КОД ГОЛУШЦИ
позива вернике на

ОСВЕЋЕЊЕ ОБНОВЉЕНЕ ИСПОСНИЦЕ СВ. ЗОСИМА СИНАИТА

28. маја 2017. године

08.00 ч – пресвлачење моштију Светог Зосима Туманског

08.30 ч – Антија са моштима Светог Зосима до испоснице

09.00 ч – Дочек Епископа (очекује се више Епископа Српске Православне Цркве)

09.30 ч – Освећење обновљене испоснице Св. Зосима и Света Архијерејска Антүргија

Током читавог дана свете мошти Преподобног Зосима виће изложене у његовој испосници ради поклањења и целивања верних. Свим присутнима виће подељени делићи старе светитељеве одежде.

Верници се у манастирској цркви након освећења могу поклонити руској чудотворној икони Пресвете Богородици "Курскаја" и петрулежним моштима Св. Јакова Туманског (ученика Св. бл. Николаја)

За све присутне виће припремљено послужење у манастирској порти

ДОБРО ДОШЛИ

Братство манастира Тумана

У БЕОГРАДУ

Христос Васкрсе! Ваистину Васкрсе!

Његово Преосвештенство Епископ топлички Арсеније, викар Патријарха Српског, началствовао је поноћном Светом Архијерејском Литургијом, на празник Васкрсења Господњег, у Спомен-храму Светог Саве на Врачару.

У ТРЕБИЊУ

Васкршња Литургија

У Саборном храму Светог Преображења Господњег у Требињу Васкршњу Литургију служио је Владика захумско-херцеговачки Григорије уз саслужење свештенства.

Владика је окупљеним вјерницима честитао Васкрс са жељом да им Вас-

крсли Христос дарује здравље, мир и живот вјечни: „Да увијек буде овако лијепо у нашем милом малом Требињу, да увијек будемо сви заједно пред Богом, и један са другим гледајући свако свакога као брата, сестру, пријатеља и сродника у Христу. Светој Литургији присуствовао је велики број вјерника, међу којима и градоначел-

ник Лука Петровић и жупник Римока-
толичке цркве дон Иван Шутало.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

У ПОДГОРИЦИ

Највећи празник

Митрополит црногорско-приморски Амфилохије служио је на Васкрсе са свештенством свечану Васкршњу Литургију у Саборном храму Христовог Васкрсења у Подгорици. Саслуживало му је подгоричко свештенство, одговарали су чланови Црквеног хора „Св. апостол и јеванђелист Марко“, а молитвено су учествовали многобројни вјерници главног града Црне Горе, који су се постом и молитвом припремили за свето причешће на највећи хришћански празник.

У току Литургије је прочитана Васкршња посланица вјерном народу Патријарха српског Иринеја са свим архијерејима Српске Православне Цркве.

На крају Литургије, након причешћа вјерних, Митрополит Амфилохије је рекао да смо ми хришћани синови Оца небеског, браћа Христова.

„Ми, који примамо Њега као хљеб живота који силази с неба, и кога се причешћујемо у светом причешћу, примајући Тијело и Крв Његову, постављамо сједињени с Њим и вјечно сједињени једни са другима“, рекао је Митрополит црногорско-приморски.

Он је додао да Црква Божија, која је заједница око силе Христовог Васкрсења, због те силе јесте неуништива заједница. „И све силе овога свијета не могу Цркву Божију разорити“, поручио је Митрополит Амфилохије честитајући вјернима највећи празник.

Рајо Војиновић

Фоџо: Јован Радовић

У ПРЕБИЛОВЦИМА

Слава храма

Другог дана Васкрса, 17. априла 2017, у Храму Христовог Васкрсења

и пребиловачких мученика Свету Литургију служио је игуман манастира Житомислић, Данило уз саслужење свештенства епархије и верног народа. Литургијско славље је својим присуством увеличао и умировљени Епископ захумско-херцеговачки Атанасије, на радост свечара и свих верника. Након Литургије преломљен је славски колач, а наставак славља организован је у Духовном и културном центру „Свети краљ Милутин“.

Извор: Епархија захумско-херцеговачка

У РИЈЕЦИ

Васкрсни уторак

Светом Архијерејском Литургијом, коју су служили Преосвећена Господа епископи: далматински Фотије и горњокарловачки Герасим, у Храму Светог оца Николаја Мирликијског у Ријеци прослављен је, 18. априла 2017, свијетли Васкрсни уторак. Саслуживали су Архимандрит Михаило (Вукчевић), Архимандрит Наум (Милковић) и ђакон Миленко Лошић. Сабрање су појањем уљепшали чланови хора при Храму Светог оца Николаја у Ријеци.

По завршетку Литургије, Епископ Герасим се пригодним ријечима обратио вјерницима честитаваши им празник Васкрсења Христовог, након чега је захвалио Епископу далматинском Фотију на доласку у Ријеку. Епископ Фотије се окупљеним вјерницима обратио пригодном бесједом изражавајући захвалност домаћину, Епископу Герасиму на позиву, и изразио подршку вјерном народу парохије ријечке и цјелокупне многотрадалне Епархије горњокарловачке да на свом спасоносном путу, путу које води ка Царству Небеском, истраје и опстане.

Епископ Фотије је за дугогодишњу несебичну помоћ Богословији „Света Три Јерарха“ у манастиру Крка, за добра дјела и показану љубав према Цркви својој, додијелио Српској православној ЦО у Ријеци високо одликовање Епархије далматинске – Орден др Никодим Милаш.

У НОВОМ САДУ

Радост васкрсења

Великим литургијским сабрањем, на Васкршњи уторак, многобројне

благоверне и христољубиве војске у војној Цркви Светог Стефана Штиљановића, којим је начелствовао Епископ шумадијски и војни Јован, уз саслужење Епископа бачког Иринеја, у касарни „Александар Берић“ у Новом Саду прослављен је празник Васкрсења Христовог. Епископима су саслуживали новосадски и војни свештеници и ђакони у присуству представника покрајинске и градске власти и осталих цивилних структура. Монаси Светоархангелског манастира у Ковилу, заједно са припадницима Речне флотиле, торжественим појањем увеличали су молитвено славље.

Након прочитаног одељка из Јеванђеља, честитајући велики хришћански празник Васкрс, Епископ војни Јован се пригодном беседом обратио присутнима. „Данас смо овде да прославимо најрадоснији празник Васкрсења Христовог и да у тој васкршњој радости осветимо и ово богослужбено место – то је радост на радост. Сви треба да се радујемо што је Војска Србије данас добила ново богослужбено место.“

После чина освећења богослужбеног простора и прве Свете Архијерејске Литургије, уз трпезу љубави командант Речне флотиле капетан бојног брода Андрија Андрић уручио је Епископу Иринеју монографију Речне флотиле и упутио молитвене жеље у име свих припадника Речне флотиле сабраних у касарни „Александар Берић“ у Новом Саду.

Преосвећени Епископ бачки Иринеј истакао је значај верске службе у Војсци Србије, уз присећање да је Речна флотила носилац традиције Шајкашке флотиле и Шајкашког батаљона о чему сведоче музејски експонати Покретне капеле Шајкашког батаљона из 1785, која је служила за верске потребе славних Шајкаша.

Извор: Епархија шумадијска

Упокојио се у Господу Протојереј Милован Теовановић (1979–2017) Архијерејски заменик Епископа ваљевског Милутина

На Лазареву суботу, 8. априла 2017, на Новом гробљу у Ваљеву, одржан је 40-дневни помен протојереју Миловану Теовановићу. Рођен је 28. јула 1979, у Крупњу од оца Милована и мајке Миланке. У духу православне вере стасавао је у манастиру Трноша. Прву годину богословије завршио је у манастиру Каона код Шапца, а даље школовање наставио је у Београду у Богословији „Свети Сава“. Године 2001. уписује Богословски институт и завршава га за годину дана са просечном оценом 9,00. Био је и апсолвент на Богословском факултету СПЦ у Београду.

Године 2004. оженио се Ружицом, дипл. правником и добио кћерку Јулију (сада ученицу петог разреда). Две године је био вероучитељ у средњој школи у Лајковцу.

Епископ ваљевски Милутин, 8. марта 2007, га поставља за привременог XVI пароха ваљевског, а касније за првог пароха. Био је оснивач и главни и одговорни уредник Радија *Источник*, архијерејски намесник други ваљевски, старшина Храма Васкрсења Христовог у Ваљеву, духовник Равногорског покрета и на послетку Архијерејски заменик Епископа ваљевског Милутина. Био је неуморни посленик на њиви Господњој, добри пастир који сабира своје духовно стадо.

Врстан беседник који је сведочио речи Господње. Свом родном крају (засеоку Црквине) даривао је величанствен Крст висине 15м, али није заборавио ни верни народ града Ваљева. Уз помоћ предузећа „Колубара Метал“ Д. О. О. из Лајковца на самом ушћу реке Градац и Колубаре, поставио је Крст – духовно кормило да води и благослови, да светли будућим генерацијама које долазе. Напустио нас је с надом и вером у васкрсење и живот будућег века.

Прошћница Ружица Теовановић

ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ КРЕДИТИРАЊА НАШИХ ПРОИЗВОДА НА 24 МЕСЕЧНЕ РАТЕ

ЛИВНИЦА ЦРКВЕНИХ ЗВОНА "ЛИГРАП"
34312 БЕЛОСАВЦИ ББ
ТЕЛ: 034/6883-502, 064 111 24 34
е-маил: livnicaligrap@yahoo.com

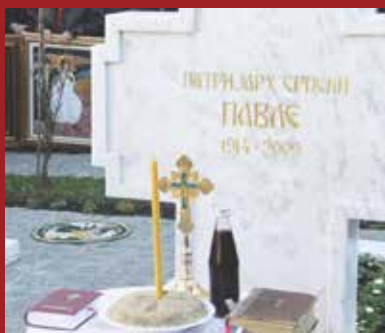
Каменорезачка радионица

Јаспис и Сард

Цара Душана бр. 2, Аранђеловац
<http://www.jaspisard.co.rs/>
(+381) 064/1938710

Све за цркве – од камена:

- иконостаси
- подови
- свети престоли
- розете
- крстови, споменици
- горња места, синтроноси...

Ручно и ел. звоњење – источно

У Руса, Грка и светогораца до данас,
а код Срба до пада Деспотовине, а од
2007. наново, и то: са програмирањем
и са откуцавањем часова и четвртина

Свеже: м. Жича (5 зв.), Копорин (3),
Милешева (звоно 9 тона); храм у Јовцу
(3), Уљи (4) Крагујевцу (5), С. Палан-
ци (3), Салаковцу (2), м. Вратна (2)...
Белошевац (2), Медвеђа зв. 2 и час.,
Азања (зв. 4) и час., Витовница (2)...

Часовници – Обнова старих механич-
ких, од историјског значаја, часовни-
ка; – Израда нових, тачних, са само-
сталним пребацивањем на
„зима-лето“ време.

скуп „ЖЕЛ-МИР“ аутора

Веб-сајт: zelmir.atspace.com;
szeljko7@gmail.com;
065/920 5 851; 064/20 80 145

НАРУЏБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)	
	Србија	Иностранство		
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом	
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом	
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
Теолошки погледи	900 динара	25€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом	
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом	
Светосавско звоње	690 динара	25€	Обичном поштом	
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом	

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија